

*YK:n lapsen
oikeuksien
yleissopimus
ja sopimuksen
valinnaiset
pöytäkirjat*

SUOMEN
YK-LIITTO

FINLANDS FN-FÖRBUND • UNA FINLAND

Julkaisija:

Suomen YK-liitto

www.ykliitto.fi

Johdanto: Tuomas Kurttila

Paino: Sälekarin Kirjapaino Oy, Somero, 2016

isbn 978-952-5966-30-5

**TUETTU ULKOMINISTERIÖN
KEHITYSYHTEISTYÖVAROIN**

Johdanto

Kestävä yhteiskunta perustuu huolenpitoon lapsista

YK:n lapsen oikeuksien sopimus on maailman laajimmin ratifioitu ihmisoikeussopimus. Kyseessä ei siis ole julistus tai kannanotto, vaan juridisesti sitova ja velvoittava ihmisoikeussopimus, jonka tavoitteena on se, että maailma on lapsille hyvä paikka elää.

YK:n lapsen oikeuksien sopimus hyväksyttiin New Yorkissa 20.11.1989. Matka kohti sopimusta kuitenkin alkoi jo vuonna 1959, kun YK:n yleiskokous hyväksyi julistuksen lapsen oikeuksista.

Lapsen oikeuksien julistus ja sopimus sekoittuvat helposti keskenään. Viranomais-
ten päätöksissäkin saatetaan sopimuksen
sijaan viitata julistukseen ja näin tulki-
ta väljästi lapsen oikeuksien sitovuutta.
Tämä on valitettavaa. Epätietoisuus on
meillä Suomessakin käännettävä tietoi-
suudeksi – syväymmärrykseksi ja sitoutu-
miseksi lapsen oikeuksista.

Sopimuksen neljä yleisperiaatetta

Lapsen oikeuksien sopimuksessa on neljä
yleisperiaatetta: syrjimättömyys (artikla
2), lapsen edun huomioiminen päätök-
senteossa (artikla 3), oikeus elämään ja
kehittymiseen (artikla 6) sekä lapsen nä-
kemysten kunnioittaminen kaikissa hän-
tä koskevissa asioissa (artikla 12). Näiden
neljän yleisperiaatteen valossa tarkastel-
laan kaikkea lapseen liittyvää.

Sopimus sisältää kattavasti lapsen oi-

keuden muun muassa kansalaisuuteen, opetukseen, terveydenhoitoon sekä oikeuden vaikuttaa kehitystasonsa mukaisesti omiin asioihinsa. Sopimus velvoittaa suojaamaan lasta seksuaaliselta ja muulta hyväksikäytöltä sekä turvaamaan hänen asemansa oikeudenkäynnissä. Lapsiksi katsotaan sopimuksessa alle 18-vuotiaat, asepalveluksen osalta ikäraja on 15 vuotta.

Lisäpöytäkirjat laajentavat sopimusta

Lapsen oikeuksien sopimus ei ole staattisessa tilassa. Lapsen oikeuksien toteutuminen vaatii uuden tutkimustiedon soveltamista, yhteiskunnan kehitykseen reagoimista sekä lapsen näkökulman syvällisempää ymmärtämistä. Lapsen oikeuksien sopimus on dynaaminen, alati ajassa kehittyvä sopimus.

Lapsen oikeuksien sopimusta kehitetään

niin sanottujen valinnaisten pöytäkirjojen tai lisäpöytäkirjojen sekä YK:n lapsen oikeuksien komitean yleiskommenttien avulla.

Lisäpöytäkirjoja on toistaiseksi lisätty sopimukseen kolme:

- 1) lisäpöytäkirja lasten osallistumisesta aseellisiin konflikteihin,
- 2) lisäpöytäkirja lapsikaupasta ja lasten hyväksikäytöstä prostituutiossa ja pornografiassa sekä
- 3) lisäpöytäkirja valitusoikeudesta.

Suomi on hyväksynyt kaikki kolme lisäpöytäkirjaa.

YK:n lapsen oikeuksien komitea julkaisee toimeenpanon tueksi yleiskommentteja, joissa se esittää tulkintansa sopimuksessa taatuista oikeuksista sekä yksittäisten artiklojen osalta että erilaisissa temaattisissa kysymyksissä. Lapsiasiavaltuutetun

toimisto vastaa Suomessa näiden yleiskommenttien kääntämisestä ja niistä informoinnista eri tahoille.

Lapsen oikeuksien sopimuksen sisältöä ei voi tuntea perehtymättä lisäpöytäkirjojen ja yleiskommenttien sisältöön.

Sopimusta valvoo YK:n lapsen oikeuksien komitea

Lapsen oikeuksien sopimuksen noudattaminen ei ole vain valtioiden hyvän tahdon varassa. Sopimuksen noudattamista valvoo YK:n lapsen oikeuksien komitea, jolle sopimusvaltiot raportoivat määräajoin lapsen oikeuksien tilasta ja sopimuksen toimeenpanosta. Vastauksena maat saavat komitealta huomautuksia ja suosituksia.

Suomessa kansallisesta raportoinnista vastaa ulkoministeriö. Maan hallituksen lisäksi lapsen oikeuksien tilasta rapor-

toivat YK:n lapsen oikeuksien komitealle lapsiasiavaltuutettu, eduskunnan oikeusasiamies, Suomen Unicef ja Lastensuojelun Keskusliitto.

Lapsen oikeuksien edistäminen on yhteistä työtä. Se on järjen valoa ja sydämen ääntä. Yhteiskunta, joka arvioi päätösten vaikutuksia lapsiin lapsen edun näkökulmasta, on kestävä. Kestävä yhteiskunta perustuu huolenpitoon lapsista.

Tuomas Kurttila
Lapsiasiavaltuutettu

*YK:n
lapsen
oikeuksien
yleissopimus*

Johdanto

Tämän yleissopimuksen sopimusvaltiot, ottavat huomioon, että Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjassa julistettujen periaatteiden mukaisesti koko ihmiskunnan kaikkien jäsenten synnynnäisen arvon sekä yhtäläisten ja luovuttamattomien oikeuksien tunnustaminen on vapauden, oikeudenmukaisuuden ja rauhan perusta maailmassa,

muistavat, että Yhdistyneiden Kansakuntien kansat ovat peruskirjassa vahvistaneet uskonsa ihmisen perusoikeuksiin, arvoon ja merkitykseen ja ovat päättäneet edistää sosiaalista kehitystä ja parempia elinoloja vapaammissa oloissa,

tunnustavat, että Yhdistyneet Kansakun-

nat on ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa ja kansainvälisissä ihmisoikeuksien yleissopimuksissa julistanut ja sopinut, että jokainen ihminen on oikeutettu niissä tunnustettuihin oikeuksiin ja vapauksiin ilman minkäänlaista rotuun, ihonväriin, sukupuoleen, kieleen, uskontoon, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin, kansalliseen tai sosiaaliseen alkuperään, varallisuuteen, syntymään tai muuhun seikkaan perustuvaa erotusta,

palauttavat mieliin, että ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa Yhdistyneet Kansakunnat on julistanut lasten olevan oikeutettuja erityiseen huolenpitoon ja apuun,

ovat vakuuttuneita siitä, että perheellä, joka on yhteiskunnan perusr ryhmä ja sen kaikkien jäsenten ja erityisesti lasten hyvinvoinnin ja kasvun luonnollinen ympäristö, on oikeus saada tarvittavaa suojelua

ja apua niin että se pystyy täydellisesti hoitamaan velvollisuutensa yhteiskunnassa,

tunnustavat, että lapsen tulisi persoonallisuutensa täysipainoisen ja sopusointuisen kehityksen vuoksi kasvaa perheessä onnellisuuden, rakkauden ja ymmärtämyksen ilmapiirissä,

ottavat huomioon, että lapsen tulisi olla täysin valmis elämään itsenäistä elämää yhteiskunnassa ja häntä tulisi kasvattaa Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjassa julistettujen ihanteiden hengessä sekä erityisesti rauhan, ihmisarvon, suvaitsevaisuuden, vapauden, tasa-arvon ja solidaarisuuden hengessä,

muistavat, että erityisen huolenpidon ulottaminen lapseen on todettu Geneven lapsen oikeuksien julistuksessa vuonna 1924 ja Yhdistyneiden Kansakuntien vuonna 1959 hyväksymässä lapsen oikeuksien

julistuksessa sekä tunnustettu ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa, kansalaisyhteisöjä ja poliittisia oikeuksia koskevassa kansainvälisessä yleissopimuksessa (erityisesti sen 23 ja 24 artiklassa), taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevassa kansainvälisessä yleissopimuksessa (erityisesti sen 10 artiklassa) ja lasten hyvinvoinnista huolehtivien erityisjärjestöjen ja kansainvälisten järjestöjen säännöissä ja asiaan liittyvissä asiakirjoissa,

muistavat, kuten Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen 20 päivänä marraskuuta 1959 hyväksymässä lapsen oikeuksien julistuksessa todetaan, että ”lapsi ruumiillisen ja henkisen kypsymättömyytensä vuoksi tarvitsee erityistä suojelua ja huolenpitoa, siihen luettuna asianmukainen hoito sekä ennen syntymää että sen jälkeen”

palauttavat mieliin julistuksen sosiaalisista ja oikeudellisista periaatteista lasten huollossa ja suojelussa, erityisesti sijaishuollossa sekä kansallisessa että kansainvälisessä lapseksiottamisessa, Yhdistyneiden Kansakuntien vähimmäissäännökset nuorisooikeudesta ("Beijingin säännöt") ja julistuksen naisten ja lasten suojelusta hätätilanteissa ja aseellisissa selkkauksissa,

tunnustavat, että kaikissa maailman maissa elää lapsia erittäin vaikeissa oloissa ja että tällaiset lapset tulee erityisesti ottaa huomioon,

ottavat asianmukaisesti huomioon kunkin kansan perinteiden ja kulttuurin merkityksen lapsen suojelussa ja tasapainoisessa kehityksessä,

tunnustavat kansainvälisen yhteistyön merkityksen lasten olojen parantamiseksi kaikissa maissa, erityisesti kehitysmaissa, ovat sopineet seuraavasta:

I OSA

1. artikla

Tässä yleissopimuksessa lapsella tarkoitetaan jokaista alle 18-vuotiasta henkilöä, ellei lapseen soveltuvien lakien mukaan täysi-ikäisyyttä saavuteta aikaisemmin.

2. artikla

1. Sopimusvaltiot kunnioittavat ja takaavat tässä yleissopimuksessa tunnustetut oikeudet kaikille niiden lainkäyttövallan alaisille lapsille ilman minkäänlaista lapsen, hänen vanhempiansa tai muun laillisen huoltajansa rotuun, ihonväriin, sukupuoleen, kieleen, uskuntoon, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin, kansalliseen, etniseen tai sosiaaliseen alkuperään, varallisuuteen, vammaisuuteen, syntyperään tai muuhun seikkaan perustuvaa erottelua.

2. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarpeellisiin toimiin varmistaakseen, että lasta suojellaan kaikenlaiselta syrjinnältä ja rangaistukselta, jotka perustuvat hänen vanhempiansa, laillisten huoltajiensa tai muiden perheenjäsentensä asemaan, toimintaan, mielipiteisiin tai vakaumuksiin.

3. artikla

1. Kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.

2. Sopimusvaltiot sitoutuvat takaamaan lapselle hänen hyvinvoinnilleen välttämättömän suojelun ja huolenpidon ottaen huomioon hänen vanhempiansa, laillisten huoltajiensa tai muiden hänestä oikeudellisessa vastuussa olevien henkilöiden oikeudet ja velvollisuudet. Tähän pyrkiessään sopi-

musvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarpeellisiin lainsäädäntö- ja hallintotoimiin.

3. Sopimusvaltiot takaavat, että lasten huolenpidosta ja suojelusta vastaavat laitokset ja palvelut noudattavat toimivaltaisten viranomaisten antamia määräyksiä, jotka koskevat erityisesti turvallisuutta, terveyttä, henkilökunnan määrää ja soveltuvuutta sekä henkilökunnan riittävää valvontaa.

4. artikla

Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarpeellisiin lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin ja muihin toimiin tässä yleissopimuksessa tunnustettujen oikeuksien toteuttamiseksi. Taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien toteuttamiseksi sopimusvaltiot ryhtyvät mahdollisimman täysimääräisesti tällaisiin toimiin käytettävissä olevien voimavarojensa mukaan ja tarvittaessa kansainvälisen yhteistyön puitteissa.

5. artikla

Sopimusvaltiot kunnioittavat vanhempien tai paikallisen tavan mukaisen suurperheen tai yhteisön, laillisten holhoojien ja huoltajien tai muiden lapsesta oikeudellisesti vastuussa olevien henkilöiden vastuuta, oikeuksia ja velvollisuuksia tarjota lapselle hänen kehittyvien valmiuksiensa mukaisesti asianmukaista ohjausta ja neuvoa tässä yleissopimuksessa tunnustettujen oikeuksien käyttämiseksi.

6. artikla

1. Sopimusvaltiot tunnustavat, että jokaisella lapsella on synnynnäinen oikeus elämään.
2. Sopimusvaltiot takaavat lapselle henkiinjäämisen ja kehittymisen edellytykset mahdollisimman täysimääräisesti.

7. artikla

1. Lapsi on rekisteröitävä heti syntymänsä jälkeen, ja hänellä on syntymästään lähtien oikeus nimeen ja kansalaisuuteen sekä mikäli mahdollista, oikeus tuntea vanhempansa ja olla heidän hoidettavanaan.

2. Sopimusvaltiot takaavat näiden oikeuksien toteuttamisen kansallisen lainsäädäntönsä ja asiaankuuluvissa kansainvälisissä asiakirjoissa määriteltyjen velvoitteidensa mukaisesti etenkin silloin, kun lapsi muuten olisi kansalaisuudeton.

8. artikla

1. Sopimusvaltiot sitoutuvat kunnioittamaan lapsen oikeutta säilyttää henkilöllisyytensä, myös kansalaisuutensa, nimensä ja sukulaissuhteensa niin kuin lainsäädännössä niistä määrätään ilman, että niihin puututaan laittomasti.

2. Milloin lapselta on laittomasti riistetty hänen henkilöllisyytensä osittain tai kokonaan, sopimusvaltioiden on annettava hänelle asianmukaista apua ja suojelua pyrkimyksensä nopeasti palauttaa lapselle hänen henkilöllisyytensä.

9. artikla

1. Sopimusvaltiot takaavat, ettei lasta eroteta vanhemmistaan heidän tahtonsa vastaisesti paitsi, kun toimivaltaiset viranomaiset, joiden päätökset voidaan saattaa tuomioistuimen tutkittaviksi, toteavat soveltuvien lakien ja menettelytapojen mukaisesti sen olevan lapsen edun mukaista.

Tällainen päätös saattaa olla tarpeellinen erityistapauksessa, kuten lapsen vanhempien pahoinpidellessä tai laiminlyödessä lasta tai kun vanhemmat asuvat erillään ja on tehtävä päätös lapsen asuinpaikasta.

2. Kaikille asianosaisille on annettava mahdollisuus 1 kappaleessa tarkoitetuissa toi-

missa osallistua asian käsittelyyn ja tuoda siinä julki näkökantansa.

3. Sopimusvaltiot kunnioittavat vanhemmastaan tai vanhemmistaan erossa asuvan lapsen oikeutta ylläpitää henkilökohtaisia suhteita ja suoria yhteyksiä kumpaankin vanhempaansa säännöllisesti, paitsi jos se on lapsen edun vastaista.

4. Mikäli tällainen ero aiheutuu sopimusvaltion aloittamista toimenpiteistä, kuten lapsen vanhemman tai vanhempien pidätyksestä, vangitsemista, maanpakoon määräämisestä, karkotuksesta tai kuolemasta (mukaanlukien valtion huostassa olevan henkilön mistä tahansa syystä aiheutuva kuolema), tämän sopimusvaltion on annettava pyynnöstä lapselle, hänen vanhemmalleen tai milloin aiheellista, muulle perheenjäsenelle olennaiset tiedot poissaolevan perheenjäsenen olinpaikasta, paitsi jos tiedon antaminen saattaisi vahingoittaa lapsen hyvinvointia. Sopimusvaltioiden on

edelleen varmistettava, ettei tällaisen pyynnön esittäminen sinänsä aiheuta epäedullisia seurauksia asianosaisille.

10. artikla

1. Sopimusvaltioille 9 artiklan 1 kappaleessa asetettujen velvoitteiden mukaisesti on lapsen tai hänen vanhempiansa hakemukset jotka koskevat sopimusvaltioon saapumista tai sieltä lähtemistä perheen jälleenyhdistämiseksi käsiteltävä myönteisesti, humanisti ja kiireellisesti. Sopimusvaltiot takaavat lisäksi, että tällaisen hakemuksen esittämisestä ei ole epäedullisia seurauksia hakijoille eikä heidän perheenjäsenilleen.

2. Lapsella, jonka vanhemmat asuvat eri valtioissa, on oikeus säännöllisesti ylläpitää henkilökohtaisia suhteita ja suoria yhteyksiä molempiin vanhempiinsa, paitsi poikkeuksellisissa tapauksissa. Tässä tarkoituksessa ja sopimusvaltioille 9 artiklan 1 kap-

paleessa asetetun velvoitteen mukaisesti sopimusvaltioiden on kunnioitettava lapsen ja hänen vanhempiansa oikeutta lähteä mistä tahansa maasta, myös omasta maastaan, ja saapua omaan maahansa. Oikeudelle lähteä maasta voidaan asettaa vain sellaisia rajoituksia, joista on säädetty laissa ja jotka ovat välttämättömiä kansallisen turvallisuuden, yleisen järjestyksen (*ordre public*), väestön terveyden ja moraalien tai muiden ihmisten oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi ja jotka ovat sopusoinnussa tässä yleissopimuksessa tunnustettujen oikeuksien kanssa.

11. artikla

1. Sopimusvaltiot ryhtyvät toimiin ehkäis­täkseen lasten laittomat maastakuljetukset ja ulkomailta palauttamatta jättämiset.
2. Tässä tarkoituksessa sopimusvaltiot edis­tävät kahden- ja monenvälisen sopimusten tekemistä tai olemassa oleviin sopimuk­siin

liittymistä.

12. artikla

1. Sopimusvaltiot takaavat lapselle, joka kykenee muodostamaan omat näkemyksensä, oikeuden vapaasti ilmaista nämä näkemyksensä kaikissa lasta koskevissa asioissa. Lapsen näkemykset on otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti.

2. Tämän toteuttamiseksi lapselle on annettava erityisesti mahdollisuus tulla kuuluksi häntä koskevissa oikeudellisissa ja hallinnollisissa toimissa joko suoraan tai edustajan tai asianomaisen toimielimen välityksellä kansallisen lainsäädännön menettelytapojen mukaisesti.

13. artikla

1. Lapsella on oikeus ilmaista vapaasti mielipiteensä. Tämä oikeus sisältää vapauden hakea, vastaanottaa ja levittää kaikenlaisia

tietoja ja ajatuksia yli rajojen suullisessa, kirjallisessa, painetussa, taiteen tai missä tahansa muussa lapsen valitsemissa muodoissa.

2. Tämän oikeuden käytölle voidaan asettaa tiettyjä rajoituksia, mutta vain sellaisia, joista säädetään laissa ja jotka ovat välttämättömiä:

a) muiden oikeuksien tai maineen kunnioittamiseksi; tai

b) kansallisen turvallisuuden, yleisen järjestyksen (*ordre public*), tai väestön terveyden tai moraalin suojelemiseksi.

14. artikla

1. Sopimusvaltiot kunnioittavat lapsen oikeutta ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapauteen.

2. Sopimusvaltiot kunnioittavat vanhempien ja laillisten huoltajien oikeuksia ja velvollisuuksia antaa lapselle ohjausta hänen

oikeutensa käyttämisessä tavalla, joka on sopusoinnussa lapsen kehitystason kanssa.

3. Henkilön vapaudelle tunnustaa uskontoaan tai vakaumustaan voidaan asettaa vain sellaisia rajoituksia, joista säädetään laissa ja jotka ovat välttämättömiä yleisen turvallisuuden, järjestyksen, terveyden ja moraalin tai muiden ihmisten perusoikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi.

15. artikla

1. Sopimusvaltiot tunnustavat lapsen oikeuden yhdistymisvapauteen ja rauhanomaiseen kokoontumisvapauteen.
2. Näiden oikeuksien käyttämiselle ei saa asettaa muita rajoituksia kuin sellaisia, jotka ovat säädettyjen lakien mukaisia ja jotka ovat välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa kansalliselle ja yleiselle turvallisuudelle, yleiselle järjestykselle (*ordre public*), väestön terveyden tai moraalin suojelemiselle tai muiden ihmisten

vapauksien tai oikeuksien suojelemiselle.

16. artikla

1. Lapsen yksityisyyteen, perheeseen, kotiin tai kirjeenvaihtoon ei saa puuttua mielivaltaisesti tai laittomasti eikä hänen kunniansa tai mainettansa saa laittomasti halventaa.

2. Lapsella on oikeus lain suojaan tällaiselta puuttumiselta ja halventamiselta.

17. artikla

Sopimusvaltiot tunnustavat joukkotiedotusvälineiden tärkeän tehtävän ja takaavat, että lapsi saa tietoa monenlaisista kansallisista ja kansainvälisistä lähteistä, erityisesti niistä, joiden toiminta tähtää hänen sosiaalisen, hengellisen ja moraalisen hyvinvointinsa sekä ruumiillisen terveytensä ja mielenterveytensä edistämiseen. Tässä tarkoituksessa sopimusvaltiot:

- a) rohkaisevat tiedotusvälineitä levittämään lapsen sosiaalista ja sivistyksellistä kehitystä edistävää ja 29 artiklan hengen mukaista tietoa ja aineistoa;
- b) rohkaisevat kansainvälistä yhteistyötä erilaisista sivistyksellisistä, kansallisista tai kansainvälisistä lähteistä olevan tällaisen tiedon ja aineiston tuottamiseksi, vaihtamiseksi ja levittämiseksi;
- c) rohkaisevat lastenkirjojen tuottamista ja levittämistä;
- d) rohkaisevat tiedotusvälineitä kiinnittämään erityistä huomiota vähemmistöryhmiin kuuluvien tai alkuperäiskansojen lasten kielellisiin tarpeisiin;
- e) rohkaisevat kehittämään asianmukaisia ohjelmia lasten suojelemiseksi heidän hyvinvoinnilleen vahingolliselta tiedolta ja aineistolta muistaen 13 ja 18 artiklojen määräykset.

18. artikla

1. Sopimusvaltiot pyrkivät parhaansa mukaan takaamaan sen periaatteen tunnustamisen, että vanhemmat vastaavat yhteisesti lapsen kasvatuksesta ja kehityksestä. Vanhemmilla tai tapauksesta riippuen laillisilla huoltajilla ja holhoojilla on ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta ja kehityksestä. Lapsen edun on määrättävä heidän toimintansa.

2. Tässä yleissopimuksessa tunnustettujen oikeuksien takaamiseksi ja edistämiseksi sopimusvaltiot antavat vanhemmille ja muille laillisille huoltajille asianmukaista apua heidän hoitaessaan lastenkasvatus-tehtäväänsä sekä huolehtivat lastensuojelulaitosten ja -palvelujen kehittamisestä.

3. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin asianmukaisiin toimiin taatakseen, että työssäkäyvien vanhempien lapsilla on oikeus hyödyntää heille tarkoitettuja lastenhoito-

palveluita ja -laitoksia.

19. artikla

1. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin asianmukaisiin lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin, sosiaalisiin ja koulutuksellisiin toimiin suojellakseen lasta kaikenlaiselta ruumiilliselta ja henkiseltä väkivallalta, vahingoittamiselta ja pahoinpitelyltä, laiminlyönniltä tai välinpitämättömältä tai huonolta kohtelulta tai hyväksikäytöltä, mukaanlukien seksuaalinen hyväksikäyttö, silloin kun hän on vanhempansa, muun laillisen huoltajansa tai kenen tahansa muun hoidossa.

2. Tällaisten suojelutoimien tulisi tarvittaessa sisältää tehokkaita menetelmiä sosiaalisten ohjelmien perustamiseksi, joiden avulla lasta ja hänestä huolehtivia henkilöitä tuettaisiin, samoin kuin menetelmiä edellä kuvattujen lasten pahoinpitelytapausten ehkäisemiseksi, tunnistamiseksi, ra-

portoimiseksi, käsiteltäväksi saattamiseksi, tutkimiseksi, hoitamiseksi ja jatkoseuranaksi sekä tarvittaessa oikeuslaitoksen asiaan puuttumiseksi.

20. artikla

1. Lapselle, joka on tilapäisesti tai pysyvästi vailla perheen turvaa tai jonka edun mukaista ei ole antaa hänen pysyä perhepiirissä, on oikeus valtion antamaan erityiseen suojeluun ja tukeen.

2. Sopimusvaltiot takaavat tällaiselle lapselle vaihtoehtoisen hoidon kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti.

3. Tämä hoito voi muun muassa olla sijaisperhehoito, islamin lain mukainen kafala, lapseksiotto tai tarvittaessa sijoitus sopivaan lastensuojelulaitokseen. Ratkaisua harkittaessa on asianmukaista huomiota kiinnitettävä jatkuvuuden toivottavuuteen lapsen kasvatuksessa ja lapsen etniseen,

uskonnolliseen, sivistykselliseen ja kielelliseen taustaan.

21. artikla

Sopimusvaltiot, jotka tunnustavat tai sallivat lapseksiottamisen, takaavat että kaikessa ensisijainen huomio kiinnitetään lapsen etuun ja ne:

a) takaavat, että lapseksiottamisen voivat vahvistaa vain toimivaltaiset viranomaiset, jotka soveltuvan lainsäädännön ja menettelytapojensa mukaisesti sekä kaikkien asiaan liittyvien ja luotettavien tietojen perusteella toteavat, että lapseksiottaminen voidaan sallia ottaen huomioon lapsen asema ja hänen suhteensa vanhempiinsa, sukulaisiinsa ja laillisiin huoltajiinsa ja että tarvittaessa asianosaiset ovat antaneet tietoisensa suostumuksensa lapseksiottamiseen saatuaan asianmukaista ottolapsineuvontaa;

b) tunnustavat, että kansainvälistä lapsek-

siottamista voidaan harkita vaihtoehtoisena hoitomuotona, jos lasta ei voida sijoittaa sijaisperheeseen tai ottaa lapseksi tai millään muulla sopivalla tavalla hoitaa lapsen omassa maassa;

c) takaavat, että toiseen maahan lapseksi otettava lapsi nauttii vastaavista turvatoimista ja -tasosta kuin kansallisessa lapseksiottamisessa;

d) ryhtyvät kaikkiin asianmukaisiin toimiin varmistaakseen, ettei kansainvälinen lapseksiottaminen asiattomasti hyödytä asianosaisia taloudellisesti;

e) edistävät tämän artiklan päämääriä tekemällä tarvittaessa kahden- tai monenvälisiä sopimusjärjestelyjä tai sopimuksia ja pyrkivät siinä yhteydessä takaamaan, että toimivaltaiset viranomaiset ja toimielimet hoitavat lapsen sijoittamisen toiseen maahan.

22. artikla

1. Sopimusvaltiot ryhtyvät tarpeellisiin toimiin taatakseen, että lapsi joka yksin tai yhdessä vanhempiensa tai kenen tahansa muun henkilön kanssa anoo pakolaisen asemaa tai jota pidetään pakolaisena soveltuvien kansainvälisen tai kansallisen oikeuden ja menettelytapojen mukaan, saa asianmukaista suojelua ja humanitaarista apua voidakseen nauttia tässä yleissopimuksessa ja muissa sellaisissa kansainvälisissä ihmisoikeuksia ja humanitaarista oikeutta koskevissa asiakirjoissa tunnustettuja oikeuksia, joiden osapuolia kyseiset valtiot ovat.

2. Tämän toteuttamiseksi sopimusvaltiot osallistuvat, siten kuin katsovat tarpeelliseksi, Yhdistyneiden Kansakuntien ja muiden toimivaltaisten, hallitustenvälisten tai Yhdistyneiden Kansakuntien kanssa yhteistyössä olevien kansalaisjärjestöjen pon-

nisteluihin tällaisen lapsen suojelemiseksi ja avustamiseksi sekä pakolaislapsen vanhempien tai muiden perheenjäsenten jäljittämiseksi, jotta saataisiin lapsen ja hänen perheensä jälleenyhdistämisen kannalta välttämättömiä tietoja. Silloin kun vanhempia tai muita perheenjäseniä ei löydetä, lapsen on saatava sellaista suojelua kuin syystä tai toisesta perheen turvaa pysyvästi tai tilapäisesti vailla olevalle lapselle tämän yleissopimuksen mukaisesti annetaan.

23. artikla

1. Sopimusvaltiot tunnustavat, että henkisesti tai ruumiillisesti vammaisen lapsen tulisi saada nauttia täysipainoisesta ja hyvästä elämästä oloissa, jotka takaavat ihmisarvon, edistävät itseluottamusta ja helpottavat lapsen aktiivista osallistumista yhteisönsä toimintaan.
2. Sopimusvaltiot tunnustavat vammaisen lapsen oikeuden saada erikoishoitoa sekä

rohkaisevat ja varmistavat avun ulottamisen käytettävissä olevien voimavarojensa mukaisesti siihen oikeutettuihin lapsiin sekä heidän hoidostaan vastaaviin henkilöihin, silloin kun apua on haettu ja kun se soveltuu lapsen tilanteeseen ja hänen vanhempiensa tai muiden hoitajiensa olosuhteisiin.

3. Tunnustaen vammaisen lapsen erityistarpeet tämän artiklan 2 kappaleen määräysten mukaista apua on annettava tarvittaessa kiinnittäen huomiota vanhempien tai lapsen muiden hoitajien varallisuuteen. Apu on suunniteltava varmistamaan vammaisen lapsen mahdollisuus koulunkäyntiin, koulutukseen, terveydenhoito- ja kuntoutuspalveluihin, ammattikoulutukseen ja virkistystoimintaan siten, että lapsi sopeutuu mahdollisimman hyvin häntä ympäröivään yhteiskuntaan ja että hän saavuttaa mahdollisimman korkean yksilökohtaisen kehitystason, sivistyksellinen ja henkinen

mukaan luettuina.

4. Sopimusvaltiot edistävät kansainvälisen yhteistyön hengessä asianmukaisen terveydenhoitoa sekä vammaisten lasten lääketieteellistä, psykologista ja toiminnallista hoitoa sekä yleissivistävää ja ammattikoulutusta koskevan tiedon vaihtoa, mukaan lukien myös tietojen levittäminen ja saanti. Tavoitteena on auttaa sopimusvaltioita parantamaan valmiuksiaan ja taitojaan sekä laajentamaan kokemuksiaan mällä aloilla. Tässä on erityistä huomiota kiinnitettävä kehitysmaiden tarpeisiin.

24. artikla

1. Sopimusvaltiot tunnustavat, että lapsella on oikeus nauttia parhaasta mahdollisesta terveydentilasta sekä sairauksien hoitamiseen ja kuntoutukseen tarkoitetuista palveluista. Sopimusvaltiot pyrkivät varmistamaan, ettei yksikään lapsi joudu luopumaan oikeudestaan nauttia tällaisista ter-

veyspalveluista.

2. Sopimusvaltiot pyrkivät tämän oikeuden täysimääräiseen toteuttamiseen ja ryhtyvät asianmukaisiin toimiin erityisesti:

- a) vähentääkseen imeväis- ja lapsikuolleisuutta;
- b) varmistaakseen, että kaikki lapset saavat välttämättömän lääkärin- ja terveydenhoidon, jossa painottuu perusterveydenhoidon kehittäminen,
- c) taistellakseen tauteja ja aliravitsemusta vastaan myös perusterveydenhuollon tasolla, muun muassa käyttämällä helposti saatavilla olevaa teknologiaa ja huolehtimalla riittävän ravintopitoisen ruoan ja puhtaan juomaveden saatavuudesta ottaen huomioon ympäristön pilaantumisen vaarat ja riskit;
- d) taatakseen asianmukaisen terveydenhoidon odottaville ja synnyttäneille äideille;
- e) varmistaakseen, että yhteiskunnan kaikki kerrokset, erityisesti vanhemmat ja lap-

set, saavat tietoa ja opetusta ja että heitä tuetaan käyttämään saamiaan perustietoja lapsen terveydestä ja ravinnosta, rintaruokinnan eduista, ympäristöhygieniasta ja onnettomuuksien ehkäisystä;

f) kehittääkseen ehkäisevää terveydenhuoltoa, vanhempainohjausta sekä perhekasvatusta ja -palveluja.

3. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tehokkaihin ja tarkoituksenmukaisiin toimiin poistaakseen lasten terveydelle vahingollisia perinteisiä tapoja.

4. Sopimusvaltiot sitoutuvat edistämään ja kannustamaan kansainvälistä yhteistyötä toteuttaakseen asteittain tässä artiklassa tunnustetun oikeuden toteuttamisen kokonaisuudessaan. Tässä kiinnitetään erityistä huomiota kehitysmaiden tarpeisiin.

25. artikla

Sopimusvaltiot tunnustavat lapselle, jonka

toimivaltaiset viranomaiset ovat sijoittaneet hänen huoltonsa järjestämiseksi, hänen suojelemisekseen tai hänen ruumiillisen tai henkisen terveytensä hoitoa varten, oikeuden hänelle annetun hoidon ja hänen sijoitukseensa liittyvien muiden olosuhteiden ajoittaiseen tarkistamiseen.

26. artikla

1. Sopimusvaltiot tunnustavat jokaisen lapsen oikeuden nauttia sosiaaliturvasta, mukaan luettuna sosiaalivakuutus, ja ryhtyvät välttämättömiin toimiin tämän oikeuden täydeksi toteuttamiseksi kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti.

2. Näitä etuuksia myönnettäessä olisi tarvittaessa otettava huomioon lapsen ja hänen elatuksestaan vastuussa olevien henkilöiden varallisuus ja olosuhteet, kuten myös muut lapsen esittämään tai hänen puolestaan esitettyyn hakemukseen vaikuttavat seikat.

27. artikla

1. Sopimusvaltiot tunnustavat jokaisen lapsen oikeuden hänen ruumiillisen, henkisen, hengellisen, moraalisen ja sosiaalisen kehityksensä kannalta riittävään elintasoon.
2. Vanhemmilla tai muilla lapsen huollosta vastaavilla on ensisijainen velvollisuus kykyjensä ja taloudellisten mahdollisuuksiensa mukaisesti turvata lapsen kehityksen kannalta välttämättömät elinolosuhteet.
3. Sopimusvaltiot ryhtyvät kansallisten olosuhteidensa ja varojensa mukaisesti tarpeellisiin toimiin tukeakseen vanhempia ja muita lapsesta vastuussa olevia tämän oikeuden toteuttamisessa sekä antavat tarvittaessa aineellista apua ja tukevat ohjelmia, joissa kiinnitetään huomiota erityisesti ravintoon, vaatetukseen ja asumiseen.
4. Sopimusvaltiot pyrkivät kaikin mahdollisin keinoin turvaamaan lapsen elatusmaksujen saannin vanhemmilta tai muilta lap-

sesta taloudellisessa vastuussa olevilta niin sopimusvaltiossa kuin ulkomailtakin. Erityisesti silloin kun lapsesta taloudellisessa vastuussa oleva asuu eri maassa kuin lapsi, sopimusvaltiot edistävät kansainvälisiin sopimuksiin liittymistä tai niiden tekemistä sekä muiden asianmukaisten järjestelyjen tekemistä.

28. artikla

I. Sopimusvaltiot tunnustavat jokaisen lapsen oikeuden saada opetusta, ja toteuttaakseen tämän oikeuden asteittain ja yhtäläisesti kaikille ne erityisesti:

- a) tekevät pakolliseksi perusasteen koulutuksen, jonka tulee olla maksutta kaikkien saatavilla;
- b) tukevat erilaisten keskiasteen koulutusmuotojen kehittämistä, mukaan luettuina opinto- ja ammatinvalinnanohjaus, saattavat ne jokaisen lapsen ulottuville ja ryhty-

vät tarkoituksenmukaisiin toimenpiteisiin, kuten maksuttoman opetuksen käyttöönottamiseen ja taloudellisen tuen antamiseen sitä tarvitseville;

c) saattavat kaikin tarkoituksenmukaisin keinoin korkea-asteen koulutuksen kaikkien ulottuville heidän kykyjensä perusteella;

d) tuovat opetukseen ja ammattikoulutukseen liittyvän tiedon ja ohjauksen kaikkien lasten saataville ja ulottuville;

e) ryhtyvät toimenpiteisiin koulunkäynnin säännöllisyyden edistämiseksi ja koulunkäynnin keskeyttämisen vähentämiseksi.

2. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarkoituksenmukaisiin toimenpiteisiin taatakseen, että kurinpito kouluissa tapahtuu tavalla, joka on lapsen ihmisarvon mukaista ja sopusoinnussa tämän yleissopimuksen kanssa.

3. Sopimusvaltiot edistävät ja kannustavat kansainvälistä yhteistyötä koulutukseen liittyvissä asioissa pyrkien erityisesti pois-

tamaan tietämättömyyden ja lukutaidottomuuden koko maailmasta ja helpottamaan tieteellisen ja teknisen tiedon sekä nykykaisten opetusmenetelmien hyödyntämistä. Tässä kiinnitetään erityistä huomiota kehitysmaiden tarpeisiin.

29. artikla

1. Sopimusvaltiot ovat yhtä mieltä siitä, että lapsen koulutuksen tulee pyrkiä:

- a) lapsen persoonallisuuden, lahjojen sekä henkisten ja ruumiillisten valmiuksien mahdollisimman täyteen kehittämiseen;
- b) ihmisoikeuksien ja perusvapauksien sekä Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan periaatteiden kunnioittamisen kehittämiseen;
- c) kunnioituksen edistämiseen lapsen vanhempia, omaa sivistyksellistä identiteettiä, kieltä ja arvoja, lapsen asuin- ja synnyinmaan kansallisia arvoja sekä hänen omas-

taan poikkeavia kulttuureita kohtaan;

d) lapsen valmistamiseen vastuulliseen elämään vapaassa yhteiskunnassa ymmärryksen, rauhan, suvaitsevaisuuden, sukupuolten välisen tasa-arvon ja kaikkien kansakuntien, etnisten, kansallisten ja uskonnollisten ryhmien sekä alkuperäiskansoihin kuuluvien henkilöiden välisen ystävyysyhteyden hengessä;

e) kunnioituksen edistämiseen elinympäristöä kohtaan.

2. Minkään tämän artiklan tai 28 artiklan osan ei pidä tulkita rajoittavan yksilöiden ja yhteisöjen oikeutta perustaa ja johtaa oppilaitoksia edellyttäen kuitenkin aina, että noudatetaan tämän artiklan 1 kappaleessa esitettyjä periaatteita ja vaatimusta, että tällaisessa laitoksissa annetun koulutuksen tulee vastata valtion asettamaa vähimmäistasoa.

30. artikla

Niissä maissa, joissa on etnisiä, uskonnollisia tai kielellisiä vähemmistöryhmiä tai alkuperäiskansoihin kuuluvia henkilöitä, tällaiseen vähemmistöryhmään tai alkuperäiskansaan kuuluvalta lapselta ei saa kieltää oikeutta nauttia yhdessä ryhmän muiden jäsenten kanssa omasta kulttuuristaan, tunnustaa ja harjoittaa omaa uskontoaan tai käyttää omaa kieltään.

31. artikla

1. Sopimusvaltiot tunnustavat lapsen oikeuden lepoon ja vapaa-aikaan, hänen ikänsä mukaiseen leikkimiseen ja virkistystoimintaan sekä vapaaseen osallistumiseen kulttuurielämään ja taiteisiin.

2. Sopimusvaltiot kunnioittavat ja edistävät lapsen oikeutta osallistua kaikkeen kulttuuri- ja taide-elämään ja kannustavat sopivi-

en ja yhtäläisten mahdollisuuksien tarjoamista kulttuuri-, taide-, virkistys- ja vapaa-ajantoimintoihin.

32. artikla

1. Sopimusvaltiot tunnustavat lapsen oikeuden tulla suojelluksi taloudelliselta hyväksikäytöltä sekä sellaiselta työnteolta, joka todennäköisesti vaarantaa tai haittaa hänen koulutustaan tai on vahingollista hänen terveydelleen tai ruumiilliselle, henkille, moraalille tai sosiaaliselle kehitykselleen.

2. Sopimusvaltiot ryhtyvät lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin, sosiaalisiin ja koulutuksellisiin toimenpiteisiin taatakseen tämän artiklan toteuttamisen. Tässä tarkoituksessa ja ottaen huomioon muiden kansainvälisten asiakirjojen asiaankuuluvat säännökset sopimusvaltiot erityisesti:

a) määrittävät vähimmäisikärajan tai -rajat

työhön otettaville;

b) antavat tarpeelliset työaika ja työoloja koskevat säännökset; ja

c) säätävät sopivat rangaistukset ja muut pakotteet taatakseen tämän artiklan tehokkaan täytäntöönpanon.

33. artikla

Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin asianmukaisiin toimiin, lainsäädännölliset, hallinnolliset, sosiaaliset ja koulutukselliset toimenpiteet mukaanluettuina, suojellakseen lapsia asiaankuuluvissa kansainvälisissä sopimuksissa määriteltyjen huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden luvattomalta käytöltä sekä estääkseen lasten käytön näiden aineiden laittomassa tuotannossa ja kaupassa.

34. artikla

Sopimusvaltiot sitoutuvat suojelemaan las-

ta kaikilta seksuaalisen riiston ja hyväksikäytön muodoilta. Tässä tarkoituksessa sopimusvaltiot ryhtyvät erityisesti kaikkiin tarkoituksenmukaisiin kansallisiin sekä kahden- ja monenvälisiin toimenpiteisiin estääkseen:

- a) lapsen houkuttelemisen tai pakottamisen osallistumaan laittomiin seksuaalisiin tekoihin;
- b) lasten hyväksikäytön prostituutiossa tai muussa laittomassa seksuaalisen toiminnan harjoittamisessa;
- c) lasten hyväksikäytön pornografisissa esityksissä tai aineistoissa.

35. artikla

Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarkoituksenmukaisiin kansallisiin sekä kahden- ja monenvälisiin toimenpiteisiin estääkseen lasten ryöstämisen, myynnin ja kauppamisen missään tarkoituksessa ja muodossa.

36. artikla

Sopimusvaltiot suojelevat lasta kaikilta muilta hänen hyvinvointiaan jollain tavoin uhkaavilta hyväksikäytön muodoilta.

37. artikla

Sopimusvaltiot takaavat, että

a) lasta ei kiduteta, eikä kohdella tai rangaista julmalla, epäinhimillisellä tai halventavalla tavalla.

Kuolemanrangaistusta tai elinkautista tuomiota ilman vapauttamismahdollisuutta ei tule langettaa alle 18-vuotiaana tehdyistä rikoksista;

b) lapselta ei saa riistää hänen vapauttaan laittomasti tai mielivaltaisesti. Lapsen pidättämisessä, muussa vapaudenriistossa tai vangitsemisessä tulee noudattaa lakia ja näihin toimiin on turvauduttava vasta viimeisenä ja mahdollisimman lyhytaikaisena

keinona;

c) vapaudenriiston kohteeksi joutunutta lasta on kohdeltava inhimillisesti ja kunnioittaen synnynnäistä ihmisarvoa ottaen huomioon hänen ikäistensä tarpeet. Eri-tyisesti on vapaudenriiston kohteeksi joutunutta lasta pidettävä erillään aikuisista, paitsi silloin kun katsotaan olevan lapsen edun mukaista menetellä toisin. Jokaisella lapsella on oikeus pitää yhteyttä perheeseensä kirjeitse ja vierailukäynnein, paitsi poikkeuksellisissa olosuhteissa;

d) vapaudenriiston kohteeksi joutuneella lapsella on oikeus pikaiseen oikeus- ja muuhun apuun samoin kuin oikeus kiistää vapaudenriiston laillisuus tuomioistuimessa tai muun toimivaltaisen, riippumattoman ja puolueettoman viranomaisen edessä ja oikeus saada pikainen päätös missä tahansa tällaisessa asiassa.

38. artikla

1. Sopimusvaltiot sitoutuvat kunnioittamaan niitä kansainvälisen humanitaarisen oikeuden sääntöjä, jotka soveltuvat niihin aseellisissa selkkauksissa ja joilla on merkitystä lapsen kannalta, sekä takaamaan kunnioituksen näitä sääntöjä kohtaan.

2. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin varmistaakseen, etteivät alle 15-vuotiaat henkilöt suoranaisesti osallistu vihollisuuksiin.

3. Sopimusvaltiot pidättäytyvät värväämästä asevoimiinsa henkilöä, joka ei ole täyttänyt 15 vuotta. Kutsuessaan palvelukseen niitä, jotka ovat täyttäneet 15 vuotta mutta eivät 18 vuotta, sopimusvaltiot pyrkivät antamaan etusijan tämän ikäryhmän vanhimille.

4. Sopimusvaltiot ryhtyvät kansainvälisen humanitaarisen oikeuden mukaisten siviiliväestön suojelua koskevien velvoitteidensa

mukaisesti kaikkiin mahdollisiin toimiin suojellakseen ja hoitaakseen lapsia, joihin aseellinen selkkaus vaikuttaa.

39. artikla

Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin asianmukaisiin toimiin edistääkseen minkä tahansa laiminlyönnin, hyväksikäytön, pahoinpitelyn, kidutuksen tai muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen, tai aseellisen selkkauksen uhriksi joutuneen lapsen ruumiillista ja henkistä toipumista sekä yhteiskunnallista sopeutumista. Toipumisen ja sopeutumisen on tapahduttava ympäristössä, joka edistää lapsen terveyttä, itsekunnioitusta ja ihmisarvoa.

40. artikla

I. Sopimusvaltiot tunnustavat jokaiselle lapselle, jonka väitetään syyllistyneen ri-

koslain rikkomiseen, jota syytetään siitä tai jonka on todettu sitä rikkoneen, oikeudella kohdelluksi tavalla, joka edistää lapsen ihmisarvoa ja arvokkuutta, joka vahvistaa lapsen kunnioitusta muiden ihmisoikeuksia ja perusvapauksia kohtaan sekä ottaa huomioon lapsen iän ja pyrkimyksen edistää hänen yhteiskunnallista sopeutumistaan ja rakentavan roolin omaksumista yhteiskunnassa.

2. Tämän toteuttamiseksi ja ottaen huomioon kansainvälisten asiakirjojen asiaankuuluvat määräykset sopimusvaltiot takaa-avat erityisesti, että:

a) lapsen ei väitetä syyllistyneen rikoslain rikkomiseen, häntä ei syytetä siitä tai hänen ei todeta rikkoneen sitä tekojen tai laiminlyöntien perusteella, jotka eivät tekohetkellä olleet kiellettyjä kansallisessa lainsäädännössä tai kansainvälisessä oikeudessa;

- b) lapsella, jonka väitetään syylistyneen tai jota syytetään rikoslain rikkomisesta, on ainakin seuraavat takeet;
- I) häntä pidetään syyttömänä, kunnes hänet lain mukaan todetaan syylliseksi;
 - II) hänelle on ilmoitettava viipymättä ja suoraan, tai tarvittaessa vanhempiensa tai laillisten huoltajiensa välityksellä häntä vastaan esitetyt syytteet, ja hänellä on oikeus saada oikeusapua tai muuta asianmukaista apua puolustuksensa valmistelussa sekä sen esittämisessä;
 - III) hänen on viipymättä saatava lainsäädännön mukaisesti asiansa toimivaltaisen, riippumattoman ja puolueettoman viranomaisen tai oikeudellisen elimen päätettäväksi rehellisessä oikeudenkäynnissä oikeus- tai muun asianmukaisen avustajan läsnäollessa ja ottaen erityisesti huomioon lapsen iän, hänen tilanteensa, hänen vanhempan-

sa tai lailliset holhoojansa tai huoltajansa läsnäollessa, ellei sen todeta olevan lapsen edun vastaista.

- IV) häntä ei saa pakottaa todistamaan tai tunnustamaan syyllisyyttään. Hänen on voitava kuulustella tai kuulustelluttaa vastapuolen todistajia sekä saada hänen puolestaan esiintyvät todistajat kutsutuiksi ja kuulustelluiksi tasapuolisuuden nimissä;
- V) jos hänen katsotaan rikkoneen lakia, hänellä on oikeus saada tämä päätös ja sen perusteella määrätyt toimenpiteet korkeamman toimivaltaisen, riippumattoman ja puolueettoman viranomaisen tai oikeudellisen elimen käsiteltä väksi lainsäädännön mukaisesti;
- VI) hänen on saatava maksutta tulkin apua, jos hän ei ymmärrä tai puhu kieltä, jolla asiaa käsitellään;

VII) hänen yksityisyyttään on kunnioitettava täydellisesti asian käsittelyn kaikissa vaiheissa.

3. Sopimusvaltiot pyrkivät edistämään sellaisten lakien säätämistä, menettelytapojen ja viranomaisten asettamista ja laitosten perustamista, jotka soveltuvat erityisesti lapsiin, joiden väitetään syyllistyneen, joita syytetään tai joiden on todettu rikkoneen rikoslakia, ja erityisesti:

a) säätämällä vähimmäisiän, jota nuorempia lapsia ei pidetä kelpoisina rikkomaan rikoslakia;

b) aina milloin mahdollista ja toivottavaa, ryhtymään muihin kuin oikeudellisiin toimenpiteisiin tällaisten lasten kohdalla, edellyttäen, että ihmisoikeuksia ja oikeusturvaa kunnioitetaan täydellisesti.

4. Sen varmistamiseksi, että lapsia kohdellaan heidän hyvinvoinnilleen sopivalla sekä heidän olosuhteisiinsa ja rikkomukseensa

oikeassa suhteessa olevalla tavalla, on oltava mahdollisuus erilaisiin järjestelyihin, kuten huolenpitoon, ohjausta ja valvontaa koskeviin päätöksiin, neuvontaan, viranomaisvalvontaan, sijaisperhehoitoon, opetus- ja ammattikoulutusohjelmiin ja muihin laitossijoituksen vaihtoehtoihin.

41. artikla

Mikään tässä yleissopimuksessa ei vaikuta määräyksiin, jotka edistävät paremmin lapsen oikeuksien toteutumista, ja joita voi olla:

- a) sopimusvaltion lainsäädännössä; tai
- b) sopimusvaltiota sitovassa kansainvälisessä oikeudessa.

II OSA

42. artikla

Sopimusvaltiot sitoutuvat saattamaan yleissopimuksen periaatteet ja määräykset yleisesti niin aikuisten kuin lastenkin tietoon tarkoituksenmukaisesti ja aktiivisesti.

43. artikla

1. Tarkastelemaan sopimusvaltioiden edistymistä tämän yleissopimuksen velvoitteiden täyttämässä perustetaan lapsen oikeuksien komitea, joka hoitaa jäljempänä määritellyjä tehtäviä.

2. Komitea koostuu kymmenestä korkean moraalin ja tämän yleissopimuksen alueelta hyvän asiantuntemuksen omaavasta asiantuntijasta. Sopimusvaltiot valitsevat komitean jäsenet kansalaistensa keskuudesta ja he toimivat komiteassa henkilökohtai-

sessä ominaisuudessaan. Jäsenten valinnassa on kiinnitettävä huomiota tasapuoliseen maantieteelliseen jakaumaan ja siihen, että keskeisimmät oikeusjärjestelmät ovat edustettuina.

3. Komitean jäsenet valitaan salaisilla vaaleilla sopimusvaltioiden nimeämistä henkilöistä. Kukin sopimusvaltio voi asettaa ehdokkaaksi yhden kansalaisensa.

4. Komitean ensimmäinen jäsenvaali pidetään viimeistään kuuden kuukauden kuluttua tämän yleissopimuksen voimaantulosta ja sen jälkeen joka toinen vuosi. Vähintään neljä kuukautta ennen kutakin vaalia Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin on lähetettävä sopimusvaltioille kirje, jossa pyydetään näitä nimeämään ehdokkaansa kahden kuukauden kuluessa. Pääsihteerin laatii sen jälkeen kaikista nimetyistä henkilöistä aakkosjärjestyksessä olevan luettelon, josta käy ilmi heidät nimenneet sopimusvaltiot, ja antaa sen tämän jälkeen

yleissopimuksen sopimusvaltioiden tiedoksi.

5. Vaali toimitetaan pääsihteerin koollekutsumissa sopimusvaltioiden kokouksissa Yhdistyneiden kansakuntien päämajassa. Nämä kokoukset ovat päätösvaltaisia, kun läsnä on kaksi kolmasosaa sopimusvaltioista, ja komiteaan tulevat valituiksi ne, jotka saavat eniten ääniä ja enemmistön läsnäolevien ja äänestävien sopimusvaltioiden edustajien äänistä.

6. Komitean jäsenet valitaan nelivuotiskaudeksi. Heidät voidaan valita uudestaan, jos heidät nimetään uudelleen ehdokkaiksi. Ensimmäisessä vaalissa valituista jäsenistä viiden toimikausi päättyy kahden vuoden kuluttua. Sopimusvaltioiden kokouksen puheenjohtaja valitsee arvalla nämä viisi jäsentä välittömästi ensimmäisen vaalin jälkeen.

7. Jos komitean jäsen kuolee, eroaa tai ilmoittaa ettei jostain muusta syystä voi hoi-

taa tehtäviään komiteassa, sopimusvaltio, joka oli nimennyt henkilön ehdokkaaksi nimittää toisen asiantuntijan kansalaisten joukosta tämän tilalle hänen kaudestaan jäljellä olevaksi ajaksi. Nimitys on alistettava komitean hyväksyttäväksi.

8. Komitea hyväksyy omat menettelytapasääntönsä.

9. Komitea valitsee toimihenkilönsä kaksi-vuotiskaudeksi.

10. Komitean kokoukset järjestetään tavallisesti Yhdistyneiden kansakuntien päämajassa tai missä tahansa muussa komitean päättämässä paikassa. Komitea kokoontuu yleensä vuosittain. Tämän yleissopimuksen sopimusvaltioiden kokous tekee päätöksen komitean kokousten kestosta ja tarkistaa päätöstä tarvittaessa. Päätös alistetaan yleiskokouksen hyväksyttäväksi.

11. Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin huolehtii, että komitealla on käytössään tarvittava henkilökunta ja työtilat, jotta ko-

mitea voi hoitaa tämän yleissopimuksen mukaiset tehtävänsä tehokkaasti.

12. Yleiskokouksen päätöksellä saavat tämän yleissopimuksen perusteella perustetun komitean jäsenet palkkaa Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen päättämien ehdoin.

44. artikla

1. Sopimusvaltiot antavat Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin välityksellä komitealle raportit suorittamistaan toimenpiteistä, joilla pannaan täytäntöön tässä yleissopimuksessa tunnustettuja oikeuksia, ja näiden oikeuksien nauttimisessa tapahuneesta edistymisestä:

- a) kahden vuoden kuluessa siitä, kun yleissopimus on tullut voimaan asianomaiseen sopimusvaltioon nähden;
- b) sen jälkeen joka viides vuosi.

2. Tämän artiklan mukaisesti tehdyissä raporteissa on osoitettava niitä mahdollisia tekijöitä ja vaikeuksia, jotka vaikuttavat tämän yleissopimuksen mukaisten velvoitteiden täyttämiseen. Raporteissa on myös oltava riittävästi tietoja, jotta komitea voi saada kattavan käsityksen yleissopimuksen noudattamisesta kyseisessä maassa.
3. Sopimusvaltion, joka on antanut komitealle perusteellisen ensiraportin, ei tarvitse seuraavissa 1 b kappaleen mukaisissa raporteissa toistaa aikaisemmin komitealle toimitettuja perustietoja.
4. Komitea voi pyytää sopimusvaltiolta yleissopimuksen täytäntöönpanoon liittyviä lisätietoja.
5. Komitea antaa joka toinen vuosi talous- ja sosiaalineuvoston välityksellä Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokoukselle raportin toiminnastaan.
6. Sopimusvaltiot julkistavat omat raporttinsa laajalti yleisölle omassa maassaan.

45. artikla

Jotta yleissopimuksen tehokasta täytäntöönpanoa voitaisiin edistää ja kansainvälistä yhteistyötä sen kattamalla alalla rohkaista:

a) erityisjärjestöillä, UNICEF:illa ja muilla Yhdistyneiden kansakuntien elimillä on oikeus olla edustettuina tämän yleissopimuksen sellaisten määräysten täytäntöönpanon arvioinnissa, jotka kuuluvat niiden toimialaan. Komitea voi tarvittaessa pyytää erityisjärjestöjä, UNICEF:ia ja muita sopiviksi katsomiaan toimivaltaisia yhteisöjä antamaan asiantuntija-apua yleissopimuksen täytäntöönpanoa koskevissa kysymyksissä, jotka kuuluvat kunkin toimialaan. Komitea voi pyytää erityisjärjestöjä, UNICEF:ia ja muita Yhdistyneiden kansakuntien elimiä antamaan raportteja yleissopimuksen täytäntöönpanosta kunkin omalla toimialallaan.

b) komitea lähettää tarpeellisiksi katsomissaan tapauksissa erityisjärjestöille, UNICEF:ille ja muille toimivaltaisille elimille sopimusvaltioiden raportit, joissa pyydetään teknistä opastusta tai apua tai joista sellainen tarve ilmenee, yhdessä komitean omien huomioiden ja ehdotusten kanssa, mikäli niitä on näiden pyyntöjen tai tarpeiden suhteen;

c) komitea voi suositella yleiskokoukselle, että se pyytäisi pääsihteerää suorittamaan komitean puolesta tutkimuksia lapsen oikeuksiin liittyvissä erityiskysymyksissä;

d) komitea voi tehdä ehdotuksia ja yleisiä suosituksia, jotka perustuvat tämän yleis-sopimuksen 44 ja 45 artiklan mukaisesti saatuihin tietoihin. Nämä ehdotukset ja yleiset suositukset toimitetaan kaikille asianosaisille sopimusvaltioille ja niistä sekä sopimusvaltioiden mahdollisista huomioista ilmoitetaan yleiskokoukselle.

III OSA

46. artikla

Tämä yleissopimus on avoinna allekirjoittamista varten kaikille valtioille.

47. artikla

Tämä yleissopimus on ratifioitava. Ratifioimiskirjat talletetaan Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin huostaan.

48. artikla

Tähän yleissopimukseen voivat liittyä kaikki valtiot. Liittymiskirjat talletetaan Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin huostaan.

49. artikla

I. Tämä yleissopimus tulee voimaan kol-

mantenakymmenentenä päivänä siitä kun Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin huostaan on talletettu kahdeskymmenes ratifioimis- tai liittymiskirja.

2. Kunkin sopimusvaltion osalta, joka ratifioi yleissopimuksen tai liittyy siihen kahdenkymmenennen ratifioimis- tai liittymiskirjan tallettamisen jälkeen, yleissopimus tulee voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä tällaisen valtion oman ratifioimis- tai liittymiskirjan tallettamisesta.

50. artikla

1. Jokainen sopimusvaltio voi ehdottaa muutosta yleissopimukseen ja antaa muutosehdotuksen Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerille. Pääsihteerin on tämän jälkeen ilmoitettava sopimusvaltioille muutosehdotuksesta ja pyydetävä näitä ilmoittamaan, kannattavatko ne sopimusvaltioiden kokousta muutosesityksen käsittelemi-

seksi ja siitä äänestämiseksi. Mikäli neljän kuukauden kuluessa tällaisesta ilmoituksesta vähintään yksi kolmasosa sopimusvaltioista kannattaa sitä, kokouksen pääsihteeri kutsuu tällaisen kokouksen koolle Yhdistyneiden kansakuntien alaisuudessa. Mikä tahansa muutosesitys, joka on hyväksytty läsnäolevien ja äänestävien sopimusvaltioiden enemmistöllä alistetaan Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen hyväksyttäväksi.

2. Muutos, joka on hyväksytty tämän artiklan 1 kappaleen mukaisesti tulee voimaan kun sen on hyväksynyt Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokous ja kaksi kolmasosaa sopimusvaltioista.

3. Kun muutos tulee voimaan, se sitoo niitä sopimusvaltioita, jotka sen ovat hyväksyneet. Muita sopimusvaltioita sitovat edelleen tämän yleissopimuksen määräykset ja mahdolliset aikaisemmat muutokset, jotka ne ovat hyväksyneet.

51. artikla

1. Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteeri vastaanottaa ja toimittaa edelleen kaikille valtioille valtioiden ratifioinnin tai sopimukseen liittymisen yhteydessä tekemien varaumien tekstit.

2. Varaumaa, joka ei ole sopusoinnussa tämän yleissopimuksen päämäärän ja tarkoituksen kanssa, ei sallita.

3. Varauma voidaan milloin tahansa peruuttaa ilmoittamalla siitä Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerille, joka toimittaa asiasta tiedon kaikille valtioille. Tällainen ilmoitus tulee voimaan päivänä, jona pääsihteeri saa siitä tiedon.

52. artikla

Sopimusvaltio voi irtisanoa tämän yleissopimuksen ilmoittamalla siitä kirjallisesti Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerille. Irtisanominen tulee voimaan vuoden ku-

luttua siitä kun pääsihteeri on saanut siitä tiedon.

53. artikla

Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteeri nimetään tämän yleissopimuksen tallettajaksi.

54. artikla

Tämän yleissopimuksen alkuperäiskappale, jonka arabian-, kiinan-, englannin-, ranskan-, venäjän- ja espanjankieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset, talletetaan Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin huostaan.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet edustajat hallitustensa siihen asianmukaisesti valtuuttamina, ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Lisäpöytä- kirja

Lasten osallistumisesta
aseellisiin selkkauksiin

Tämän pöytäkirjan sopimusvaltiot, jotka ovat lapsen oikeuksien yleissopimuksen saaman valtavan tuen rohkaisemia, sillä se osoittaa, että pyrkimykseen edistää ja suojella lapsen oikeuksia on sitouduttu laajalti, vahvistavat, että lasten oikeudet vaativat erityistä suojelua, ja vaativat, että lasten tilannetta parannetaan jatkuvasti ilman erotelua ja että heille annetaan mahdollisuus kehitykseen ja koulutukseen rauhallisissa ja turvallisissa olosuhteissa, ovat huolestuneita aseellisten selkkausten haitallisesta ja laajalle levinneestä vaikutuksesta lapsiin sekä niistä pitkäaikaisista vaikutuksista, joita tällä on rauhan, turvallisuuden ja kehityksen kestävyys, tuomitsevat sen, että lapset joutuvat hyökkäyksen kohteeksi aseellisissa selkkauksis-

sa ja että hyökkäyksiä kohdistetaan suoraan kansainvälisen oikeuden suojelemiin kohteisiin, joista osassa, kuten kouluissa ja sairaaloissa on huomattavasti lapsia,

kiinnittävät huomiota kansainvälisen rikostuomioistuimen perussäännön hyväksymiseen ja erityisesti siihen, että perussäännön mukaan alle 15-vuotiaiden lasten ottaminen tai värväminen kansallisiin asevoimiin tai heidän käyttämisensä osallistumaan aktiivisesti vihollisuuksiin sekä kansainvälisissä että kansallisissa aseellisissa konflikteissa on sotarikos,

katsovat sen vuoksi, että lapsen oikeuksien yleissopimuksen suojaamien oikeuksien täytäntöönpanon vahvistamiseksi on tarpeen suojella lapsia enemmän joutumiselta aseellisiin selkkauksiin,

kiinnittävät huomiota siihen, että lapsen oikeuksien yleissopimuksen 1 artiklan mukaan yleissopimuksessa lapsella tarkoite-

taan jokaista alle 18-vuotiasta henkilöä, ellei lapseen soveltuvien lakien mukaan täysi-ikäisyyttä saavuteta aikaisemmin,

ovat vakuuttuneita siitä, että yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja, jolla korotetaan asevoimiin värvättävien ja vihollisuuksiin osallistuvien henkilöiden vähimmäisikää, vahvistaa sen periaatteen soveltamista, että kaikissa lapsia koskevissa toimissa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu,

kiinnittävät huomiota siihen, että joulukuussa 1995 pidetty Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun 26. kansainvälinen konferenssi suositteli muun muassa, että selkkauksen osapuolten tulisi ryhtyä kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin varmistamiseen, että alle 18-vuotiaat lapset eivät osallistu vihollisuuksiin,

suhtautuvat myönteisesti siihen, että ke-
säkuussa 1999 hyväksyttiin yksimielisesti Kansainvälisen työjärjestön yleissopimus

nro 182, joka koskee lapsityön pahimpien muotojen kieltämistä ja välittömiä toimia niiden poistamiseksi, ja jossa kielletään muun muassa lasten pakkovärväys heidän käyttämisekseen aseellisessa selkkauksessa,

tuomitsevat äärimmäisen huolestuneina sen, että valtion asevoimista erilliset aseis-tautuneet ryhmät värväävät, kouluttavat ja käyttävät lapsia valtion rajojen sisällä ta-pahtuvien ja valtion rajat ylittävien vihol-lisuuksien aikana sekä tiedostavat lapsia värväävien, kouluttavien ja käyttävien ih-misten vastuun tältä osin,

palauttavat mieleen, että jokaisella aseelli-sen selkkauksen osapuolella on velvollisuus noudattaa kansainvälisen humanitaarisen oikeuden määräyksiä,

korostavat, että tämä pöytäkirja ei vaikuta Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan päämääriin ja periaatteisiin, mukaan luet-

tuna 51 artiklan päämäärä ja periaatteet, eikä asiaan liittyviin humanitaarisen oikeuden määräyksiin,

pitävät mielessä, että rauhalliset ja turvalliset olosuhteet, jotka perustuvat peruskirjan päämäärien ja periaatteiden täysimääräiseen kunnioittamiseen ja sovellettavien ihmisoikeusasiakirjojen noudattamiseen, ovat välttämättömiä lasten täysimääräiselle suojelulle, erityisesti aseellisten selkkausten ja vieraan valtion miehityksen aikana,

tiedostavat niiden lasten erityistarpeet, jotka ovat taloudellisen tai yhteiskunnallisen asemansa tai sukupuolensa vuoksi erityisen alttiita tämän pöytäkirjan vastaiselle värväykselle tai käytölle vihollisuuksien aikana,

ovat tietoisia tarpeesta ottaa huomioon merkittävät taloudelliset, yhteiskunnalliset ja poliittiset syyt sille, että lapset joutuvat

aseellisiin selkkauksiin,

ovat vakuuttuneita tarpeesta vahvistaa kansainvälistä yhteistyötä tämän pöytäkirjan täytäntöönpanon osalta sekä tukea aseellisten selkkausten uhreiksi joutuneiden lasten ruumiillista ja psyykkis-sosiaalista kuntoutumista ja yhteiskuntaan uudelleen sopeutumista,

kannustavat yhteiskuntaa ja erityisesti lapsia ja lapsiuhreja osallistumaan tiedon jakamiseen sellaisista tiedotus- ja koulutusohjelmista, jotka koskevat pöytäkirjan täytäntöönpanoa,

ovat sopineet seuraavasta:

1. artikla

Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin varmistaakseen, etteivät niiden asevoimien alle 18-vuotiaat jäsenet suoranaisesti osallistu vihollisuuksiin.

2. artikla

Sopimusvaltiot varmistavat, ettei niiden asevoimiin värvätä alle 18-vuotiaita henkilöitä pakolla.

3. artikla

1. Sopimusvaltiot nostavat lapsen oikeuksien yleissopimuksen 38 artiklan 3 kappaleessa mainittua vähimmäisikää, joka vaaditaan niiden kansallisiin asevoimiin vapaaehtoisina värvättäviltä henkilöiltä, ottaen huomioon kyseisen artiklan sisältämät periaatteet ja tunnustaen sen, että yleisso-

pimuksen mukaan alle 18-vuotiaat henkilöt ovat oikeutettuja erityiseen suojeluun.

2. Ratifoidessaan tämän pöytäkirjan tai liittyessään siihen kukin sopimusvaltio tallentaa sitovan selityksen, jossa mainitaan sen kansallisiin asevoimiin vapaaehtoisina värvättäviltä henkilöiltä vaadittava vähimmäisikä ja ne takeet, jotka se on hyväksynyt varmistukseksi, ettei värväys tapahdu pakolla.

3. Sopimusvaltiot, jotka sallivat alle 18-vuotiaiden henkilöiden värväyksen vapaaehtoisina kansallisiin asevoimiinsa, varmistavat takeet vähintään sille, että:

- a) värväys perustuu todelliseen vapaaehtoisuuteen;
- b) kyseisen henkilön vanhemmat tai lailliset huoltajat ovat kaikista asiaan vaikuttavista seikoista tietoisina antaneet värväykselle suostumuksensa;
- c) värvättävät henkilöt ovat täysin tietoisia

asepalvelukseen liittyvistä velvollisuuksista;

d) värvättävät henkilöt todistavat ikänsä luotettavasti ennen heidän hyväksymistään kansalliseen asepalvelukseen.

4. Kukin sopimusvaltio voi milloin tahansa vahvistaa selitystään antamalla sitä koskevan ilmoituksen Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille, joka ilmoittaa asiasta kaikille sopimusvaltioille. Ilmoitus tulee voimaan sinä päivänä, jona pääsihteeri vastaanottaa sen.

5. Tämän artiklan 1 kappaleen vaatimus vähimmäisiän nostamisesta ei koske sopimusvaltion asevoimien ylläpitämiä tai niiden valvonnassa olevia kouluja, joiden osalta noudatetaan lapsen oikeuksien yleissopimuksen 28 ja 29 artiklan määräyksiä.

4. artikla

1. Valtion asevoimista erillisten aseistautu-

neiden ryhmien ei tulisi missään olosuhteissa värvätä alle 18-vuotiaita henkilöitä tai käyttää heitä vihollisuuksien aikana.

2. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin ehkäistäkseen tällaisen värväyksen ja käytön, mukaan lukien oikeudelliset toimenpiteet, jotka ovat tarpeen tällaisen käytännön kieltämiseksi ja säätämiseksi rangaistavaksi teoksi.

3. Tämän artiklan soveltaminen ei vaikuta minkään aseellisen selkkauksen osapuolen oikeudelliseen asemaan.

5. artikla

Minkään tässä pöytäkirjassa ei katsota esitävän sellaisia sopimusvaltion lainsäädännön tai kansainvälisten asiakirjojen ja humanitaarisen oikeuden määräyksiä, jotka paremmin edistävät lapsen oikeuksien toteutumista.

6. artikla

1. Kukin sopimusvaltio ryhtyy kaikkiin tarvittaviin oikeudellisiin, hallinnollisiin ja muihin toimenpiteisiin varmistaakseen tämän pöytäkirjan määräysten tehokkaan täytäntöönpanon ja soveltamisen lainkäyttöalueellaan.

2. Sopimusvaltiot sitoutuvat saattamaan tämän pöytäkirjan periaatteet ja määräykset yleisesti sekä aikuisten että lasten tietoon ja edistämään niiden soveltamista asianmukaisin keinoin.

3. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin varmistaakseen, että niiden lainkäyttöalueella olevat henkilöt, jotka värvätään tai joita käytetään vihollisuuksien aikana tämän pöytäkirjan vastaisesti, kotiutetaan tai muutoin vapautetaan palveluksesta. Sopimusvaltiot myöntävät näille henkilöille tarvittaessa asianmukaista apua tukeakseen heidän ruumiillista ja

henkistä toipumistaan ja uudelleen yhteiskuntaan sopeutumistaan.

7. artikla

1. Sopimusvaltiot tekevät yhteistyötä tämän pöytäkirjan täytäntöönpanon osalta, mukaan luettuna pöytäkirjan vastaisen toiminnan ehkäiseminen ja tämän pöytäkirjan vastaisten tekojen uhrien kuntouttamisen ja uudelleen yhteiskuntaan sopeutumisen tukeminen, esimerkiksi teknisen yhteistyön ja taloudellisen avun muodossa. Tällaiseen avunantoon ja yhteistyöhön ryhdytään neuvottelemalla asianomaisten sopimusvaltioiden ja toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen kanssa.

2. Sopimusvaltiot, joilla on mahdollisuus siihen, antavat apua olemassaolevien monenvälisten, kahdenvälisten tai muiden ohjelmien taikka esimerkiksi Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksen sääntöjen

mukaisesti perustetun vapaaehtoisen rahaston kautta.

8. artikla

1. Kukin sopimusvaltio antaa kahden vuoden kuluessa siitä, kun pöytäkirja on tullut sen osalta voimaan, lapsen oikeuksien komitealle raportin, johon sisältyvät perusteelliset tiedot toimenpiteistä, joihin sopimusvaltio on ryhtynyt pöytäkirjan määräysten täytäntöönpanemiseksi, mukaan luettuna osallistumista ja värväystä koskevien määräysten täytäntöönpanoa koskevat toimenpiteet.

2. Annettuaan perusteellisen raporttinsa kukin sopimusvaltio sisällyttää mahdolliset pöytäkirjan täytäntöönpanoa koskevat lisätiedot niihin raportteihin, joita se antaa lapsen oikeuksien komitealle yleissopimuksen 44 artiklan mukaisesti. Muut pöytäkirjan sopimusvaltiot antavat raportin joka viides vuosi.

3. Lapsen oikeuksien komitea voi pyytää sopimusvaltioilta tämän pöytäkirjan täytännönpanoon liittyviä lisätietoja.

9. artikla

1. Tämä pöytäkirja on avoinna allekirjoittamista varten kaikille valtioille, jotka ovat yleissopimuksen sopimuspuolia tai jotka ovat allekirjoittaneet sen.

2. Tämä pöytäkirja tulee ratifioida ja se on avoinna liittymistä varten kaikille valtioille. Ratifioimis- tai liittymiskirjat talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan.

3. Pääsihteeri, joka toimii yleissopimuksen ja pöytäkirjan tallettajana, ilmoittaa kaikille yleissopimuksen sopimusvaltioille ja yleissopimuksen allekirjoittaneille valtioille jokaisesta talletetusta selityksestä 13 artiklan nojalla.

10. artikla

1. Tämä pöytäkirja tulee voimaan kolmen kuukauden kuluttua kymmenennen ratifioimis- tai liittymiskirjan tallettamisesta.

2. Kunkin sellaisen valtion osalta, joka ratifioi tämän pöytäkirjan tai liittyy siihen sen voimaantulon jälkeen, pöytäkirja tulee voimaan yhden kuukauden kuluttua siitä päivästä, jona kyseinen valtio on tallettanut ratifioimis- tai liittymiskirjansa.

11. artikla

1. Sopimusvaltio voi irtisanoa tämän pöytäkirjan milloin tahansa antamalla siitä kirjallisen ilmoituksen Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille, joka sen jälkeen ilmoittaa irtisanomisesta muille yleissopimuksen sopimusvaltioille ja kaikille yleissopimuksen allekirjoittaneille valtioille. Irtisanominen tulee voimaan yhden vuoden kuluttua siitä päivästä, jona pääsihteerillä on

vastaanottanut ilmoituksen. Jos pöytäkirjan irtisanova sopimusvaltio on kuitenkin vuoden määräajan päättyessä aseellisen selkkauksen osapuolena, irtisanominen ei tule voimaan ennen kyseisen aseellisen selkkauksen päättymistä.

2. Irtisanominen ei vapauta sopimusvaltiota tähän pöytäkirjaan perustuvista velvoitteista sellaisten tekojen osalta, jotka tapahtuvat ennen irtisanomisen voimaantulopäivää. Irtisanominen ei myöskään millään tavalla vaikuta sellaisen asian käsittelyn jatkamiseen, joka jo on lapsen oikeuksien komitean käsiteltävänä ennen irtisanomisen voimaantulopäivää.

12. artikla

1. Sopimusvaltio voi ehdottaa pöytäkirjan muutosta ja tallettaa muutosehdotuksen Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan. Tämän jälkeen pääsihteeri toimittaa muutosehdotuksen sopimusval-

tioille ja pyytää niitä ilmoittamaan, kannattavatko ne sopimusvaltioiden kokouksen koolle kutsumista muutosehdotuksen käsittelyä ja siitä äänestämistä varten. Mikäli neljän kuukauden kuluessa muutosehdotuksen toimittamisesta vähintään yksi kolmasosa sopimusvaltioista ilmoittaa kannattavansa kokouksen koolle kutsumista, pääsihteeri kutsuu kokouksen koolle Yhdistyneiden Kansakuntien alaisuudessa. Kokouksessa läsnäolevien ja äänestävien sopimusvaltioiden enemmistöllä hyväksytty muutos toimitetaan Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksen hyväksyttäväksi.

2. Tämän artiklan 1 kappaleen mukaisesti hyväksytty muutos tulee voimaan, kun Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokous on sen hyväksynyt ja kun sopimusvaltioiden kahden kolmasosan enemmistö on hyväksynyt sen.

3. Kun muutos tulee voimaan, se sitoo niitä sopimusvaltioita, jotka ovat hyväksyneet

sen, ja muut sopimusvaltiot ovat edelleen tämän pöytäkirjan ja aikaisemmin hyväksymiensä muutosten sitomia.

13. artikla

1. Tämä pöytäkirja, jonka arabian-, englannin-, espanjan-, kiinan-, ranskan- ja venäjänkieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaisia, talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien arkistoon.

2. Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteeri toimittaa tämän pöytäkirjan oikeaksi todistetut jäljennökset kaikille yleissopimuksen sopimusvaltioille ja kaikille yleissopimuksen allekirjoittaneille valtioille.

Lisäpöytä- kirja

Lasten myynnistä,
lapsiprostituutiosta ja
lapsipornografiasta

Tämän pöytäkirjan sopimusvaltiot, jotka

katsovat, että lapsen oikeuksien yleissopimuksen päämäärien ja määräysten, erityisesti 1, 11, 21, 32, 33, 34, 35 ja 36 artiklan, täytäntöönpanon edistämiseksi olisi tarkoituksenmukaista laajentaa toimenpiteitä, joihin sopimusvaltioiden tulisi ryhtyä taatakseen, että lapsia suojellaan lasten myynniltä, lapsiprostituutiolta ja lapsipornografialta,

katsovat myös, että lapsen oikeuksien yleissopimuksessa tunnustetaan lapsen oikeus tulla suojelluksi taloudelliselta hyväksikäytöltä sekä sellaiselta työnteolta, joka todennäköisesti vaarantaa tai haittaa hänen koulutustaan tai on vahingollista hänen terveydelleen tai ruumiilliselle, henkiselle, moraalille tai sosiaaliselle kehitykselleen,

ovat vakavasti huolestuneita merkittävästä ja kasvavasta kansainvälisestä lapsikaupasta, jonka tarkoituksena on lasten myynti, lapsiprostituutio tai lapsipornografia,

ovat syvästi huolestuneita laajalle levinneestä ja jatkuvasta seksiturismista, jolle lapset ovat erityisen alttiita, koska se edistää välittömästi lasten myyntiä, lapsiprostitutiota ja lapsipornografiaa,

tiedostavat, että tietyt erityisen haavoittuvat ryhmät, mukaan luettuina tytöt, ovat muita suuremmassa vaarassa joutua seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi, ja että tyttöjen osuus kaikista seksuaalisesti hyväksikäytetyistä on suhteettoman suuri,

ovat huolestuneita siitä, että lapsipornografiaa on yhä enemmän saatavilla internetin ja muun kehittyvän teknologian välityksellä, ja palauttavat mieleen internetin välityksellä levitetävän lapsipornografian vastaisen kansainvälisen konferenssin, joka järjestettiin Wienissä vuonna 1999, ja erityisesti sen päätelmät, joissa vaaditaan, että lapsipornografian tuotanto, jakelu, vienti, lähettäminen, tuonti, tahallinen hallussapi-

to ja mainostaminen säädetään maailmanlaajuisesti rangaistaviksi teoiksi, ja korostetaan hallitusten ja internet-teollisuuden välisen yhteistyön ja kumppanuuden tiivistämisen merkitystä,

uskovat, että lasten myynnin, lapsiprostitution ja lapsipornografian lopettamista voidaan helpottaa lähestymällä kokonaisvaltaisesti näihin ilmiöihin vaikuttavia tekijöitä, joita ovat muun muassa olojen kehittymättömyys, köyhyys, taloudellinen eriarvoisuus, epäoikeudenmukainen sosiaalis-taloudellinen rakenne, perheiden ongelmat, koulutuksen puute, kaupunkien ja maaseudun välinen muuttoliike, sukupuoleen perustuva syrjintä, aikuisten vastuuton seksuaalinen käyttäytyminen, haitalliset perinteet, aseelliset selkkaukset ja lapsikauppa,

uskovat myös, että pyrkimykset lisätä yleistä tietoisuutta ovat tarpeen, jotta lasten

myynnin, lapsiprostituution ja lapsipornografian kysyntää kuluttajien keskuudessa voidaan vähentää, ja että on tärkeää vahvistaa kaikkien asiaan liittyvien tahojen maailmanlaajuista kumppanuutta ja parantaa kansallisen tason lainvalvontaa,

panevat merkille lasten suojeluun liittyvien kansainvälisten oikeudellisten asiakirjojen määräykset, mukaan luettuina Haagin yleissopimus lasten suojelusta sekä yhteistyöstä kansainvälisissä lapseksiottamisasioissa, yksityisoikeuden alaa koskeva Haagin yleissopimus kansainvälisestä lapsikaappauksesta, Haagin yleissopimus toimivallasta, sovellettavasta laista, toimenpiteiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempain vastuuseen ja lastensuojeluun liittyvissä asioissa, ja ILO:n yleissopimus nro 182, joka koskee lapsityön pahimpien muotojen kieltämistä ja välittömiä toimia niiden poistamiseksi,

pitävät rohkaisevana lapsen oikeuksien yleissopimukselle ilmaistua laajaa tukea, sillä se osoittaa, että lapsen oikeuksien edistämiseen ja suojeluun on sitouduttu laajalti,

tiedostavat, että on tärkeää panna täytäntöön lapsikaupan, lapsiprostituution ja lapsipornografian ehkäisemistä koskeva toimenpideohjelma, Tukholmassa 27–31 päivänä elokuuta 1996 järjestetyssä lasten kaupallisen seksuaalisen hyväksikäytön vastaisessa maailmankongressissa hyväksytty julistus ja toimintasuunnitelma sekä muut asiaan liittyvät kansainvälisten elinten päätökset ja suositukset,

ottavat asianmukaisesti huomioon sen merkityksen, joka kunkin kansan perinteillä ja kulttuuriarvoilla on lapsen suojelulle ja tasapainoiselle kehitykselle, ovat sopineet seuraavasta:

1. artikla

Sopimusvaltiot kieltävät lasten myynnin, lapsiprostituution ja lapsipornografian tämän pöytäkirjan määräysten mukaisesti.

2. artikla

Tässä pöytäkirjassa:

- a) lasten myynti tarkoittaa tekoa tai liiketointia, jolla henkilö tai henkilöryhmä luovuttaa lapsen toiselle palkkiota tai muuta vastiketta vastaan;
- b) lapsiprostituutio tarkoittaa lapsen käyttöä seksuaaliseen toimintaan palkkiota tai muuta vastiketta vastaan;
- c) lapsipornografia tarkoittaa todelliseen tai jäljiteltävään ilmeiseen seksuaaliseen toimintaan osallistuvan lapsen esittämistä millä tahansa keinolla tai lapsen sukupuolielinten esittämistä ensisijaisesti seksuaalisessa tarkoituksessa.

3. artikla

1. Sopimusvaltiot varmistavat, että ainakin seuraavat teot ja toiminnot kuuluvat kaikilta osin niiden rikoslain soveltamisalaan, riippumatta siitä, tehdäänkö nämä rikokset kotimaassa vai kansainvälisesti tai yksittäisen rikosentekijän tekemänä vai osana järjestäytyntä rikollisuutta:

a) 2 artiklassa määritellyn lasten myynnin yhteydessä:

I) lapsen tarjoaminen, luovuttaminen tai vastaanottaminen millä tahansa keinolla:

a) lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä varten;

b) lapsen elinten siirtämiseksi taloudellisessa hyötymistarkoituksessa;

c) lapsen käyttämiseksi pakkotyöhön;

II) sovellettavien kansainvälisten adopti-

ota koskevien oikeudellisten asiakirjojen vastaisesti tapahtuva adoptiota koskevan suostumuksen hankkiminen asiattomin keinoin välittäjänä;

b) lapsen tarjoaminen, vastaanottaminen, välittäminen tai luovuttaminen 2 artiklassa määriteltyä lapsiprostituutiota varten;

c) 2 artiklassa määritellyn lapsipornografian tuottaminen, jakelu, levittäminen, tuonti, vienti, tarjoaminen, myyminen tai hallussapito yllä mainittua tarkoitusta varten.

2. Jollei sopimusvaltion kansallisesta lainsäädännöstä muuta johdu, samat määräykset koskevat myös edellä mainittujen tekojen yritystä sekä osallisuutta tai osallistumista niihin.

3. Sopimusvaltiot säätävät kyseisistä rikoksista määrättävistä asianmukaisista rangaistuksista, joissa otetaan huomioon rikosten vakavuus.

4. Jollei sopimusvaltion kansallisesta lainsäädännöstä muuta johdu, sopimusvaltio

ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin säätääkseen oikeushenkilöiden vastuusta tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitetuista rikoksista. Sopimusvaltion soveltamien oikeusperiaatteiden mukaan tämä oikeushenkilöiden vastuu voi olla rikos-, siviili- tai hallinto-oikeudellinen.

5. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarvittaviin oikeudellisiin ja hallinnollisiin toimenpiteisiin varmistukseksi, että kaikki lapseksiottamiseen liittyvät henkilöt toimivat sovellettavien kansainvälisten oikeudellisten asiakirjojen mukaisesti.

4. artikla

1. Kukin sopimusvaltio ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin ulottaakseen lainkäyttövaltansa 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin rikoksiin, jotka tehdään kyseisen valtion alueella tai kyseisessä valtiossa rekisteröidyssä aluksessa tai ilma-aluksessa.

2. Kukin sopimusvaltio voi ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin ulottaakseen lainkäyttövaltansa 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin rikoksiin seuraavissa tapauksissa:

- a) kun rikoksesta epäilty on kyseisen valtion kansalainen tai asuu pysyvästi sen alueella;
- b) kun rikoksen uhri on kyseisen valtion kansalainen.

3. Kukin sopimusvaltio ryhtyy myös tarvittaviin toimenpiteisiin ulottaakseen lainkäyttövaltansa edellä mainittuihin rikoksiin, kun rikoksesta epäilty oleskelee kyseisen valtion alueella eikä tämä valtio luovuta kyseistä henkilöä rikoksen johdosta toiselle sopimusvaltiolle sillä perusteella, että rikoksentekijä on sen oma kansalainen.

4. Tämä pöytäkirja ei estä rikosoikeudellisen toimivallan käyttämistä kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

5. artikla

1. Tämän pöytäkirjan 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut rikokset katsotaan rikoksiksi, joiden johdosta rikoksentekijä voidaan luovuttaa sopimusvaltioiden välillä voimassa olevan luovuttamissopimuksen sekä jokaisen niiden välillä myöhemmin tehtävän luovuttamissopimuksen perustella, kyseisten sopimusten sisältämien ehtojen mukaisesti.

2. Jos sopimusvaltio, joka asettaa rikoksen johdosta tapahtuvan luovuttamisen ehdoksi sopimuksen olemassaolon, saa tällaista luovuttamista koskevan pyynnön toiselta sopimusvaltiolta, jonka kanssa sillä ei ole luovuttamissopimusta, se voi pitää tätä pöytäkirjaa luovuttamisen oikeusperustana kyseisten rikosten osalta. Rikoksen johdosta tapahtuvaan luovuttamiseen sovelletaan pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädännössä säädettyjä ehtoja.

3. Sopimusvaltiot, jotka eivät aseta rikoksen johdosta tapahtuvan luovuttamisen ehdoksi sopimuksen olemassaoloa, tunnustavat keskenään kyseiset rikokset sellaisiksi rikoksiksi, joiden johdosta rikoksenteijä voidaan luovuttaa, pyynnön vastaanottavan valtion lainsäädännössä säädettyjen ehtojen mukaisesti.
4. Sopimusvaltioiden välistä rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista varten kyseiset rikokset katsotaan tehdyn niiden tekopaikan lisäksi myös sellaisten valtioiden alueella, joiden edellytetään ulottavan lainkäyttövaltansa kyseisiin rikoksiin 4 artiklan mukaisesti.
5. Jos rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskeva pyyntö esitetään 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun rikoksen osalta, eikä pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio luovuta eikä aio luovuttaa rikoksenteijää hänen kansalaisuutensa perusteella, kyseinen valtio ryhtyy asianmukai-

siin toimenpiteisiin saattaakseen tapauksen toimivaltaisten viranomaistensa käsiteltäväksi syytteen nostamista varten.

6. artikla

1. Sopimusvaltiot antavat toisilleen mahdollisimman laajaa apua rikostutkinnan, rikosoikeudenkäynnin tai rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevan menettelyn yhteydessä 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen rikosten osalta, mukaan luettuna apu niiden käytettävissä olevien oikeudenkäynnissä tarvittavien todisteiden saamiseksi.

2. Sopimusvaltiot täyttävät tämän artiklan 1 kohdan mukaiset velvoitteensa niiden välillä mahdollisesti voimassa olevien sopimusten tai muiden järjestelyjen mukaisesti. Jollei sopimusvaltioiden välillä ole tällaisia sopimuksia tai järjestelyjä, ne antavat toisilleen apua kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti.

7. artikla

Jollei sopimusvaltioiden kansallisesta lainsäädännöstä muuta johdu, ne:

a) ryhtyvät toimenpiteisiin mahdollistaakseen tarvittaessa seuraavien takavarikointin ja menetetyksi tuomitsemisen:

I) tässä pöytäkirjassa tarkoitettujen rikosten tekemiseen tai niiden helpottamiseen käytetyt esineet, kuten tarvikkeet, varat ja muut välineet;

II) näiden rikosten tuottama hyöty;

b) toteuttavat toisen sopimusvaltion esittämän pyynnön, joka koskee a alakohdassa tarkoitettujen esineiden tai rikoksen tuottaman hyödyn takavarikointia tai menetetyksi tuomitsemista;

c) ryhtyvät toimenpiteisiin, joiden tarkoituksena on sulkea kyseisten rikosten tekemiseen käytetyt tilat väliaikaisesti tai pysyvästi.

8. artikla

1. Sopimusvaltiot ryhtyvät tarvittaviin toimenpiteisiin suojellakseen tämän pöytäkirjan vastaisen toiminnan lapsiuhrien oikeuksia ja etuja kaikissa rikosoikeudenkäynnin vaiheissa, erityisesti:

a) tunnustamalla lapsiuhrien haavoittuvuuden ja mukauttamalla menettelytapoja siten, että niissä otetaan huomioon lapsiuhrien erityistarpeet, mukaan luettuna heidän erityistarpeensa todistajina;

b) antamalla lapsiuhreille tietoa heidän oikeuksistaan ja asemastaan, oikeudenkäynnin laajuudesta, ajankohdasta ja edistymisestä sekä heidän asiassaan annetusta päätöksestä;

c) sallimalla kansallisen lainsäädännön oikeudenkäyntimenettelyä koskevien säännösten mukaisesti lapsiuhrien mielipiteiden, tarpeiden ja asioiden esittämisen ja käsittelyn oikeudenkäynnissä, kun on kyse

heidän henkilökohtaisista eduistaan;

d) tarjoamalla asianmukaisia tukipalveluja lapsiuhreille koko oikeudenkäynnin ajan;

e) suojelemalla tarvittaessa lapsiuhrien yksityisyyttä ja henkilöllisyyttä ja ryhtymällä kansallisen lainsäädännön mukaisiin toimenpiteisiin estääkseen sellaisten tietojen asiattoman levittämisen, joiden perusteella lapsiuhrit voitaisiin tunnistaa;

f) varmistamalla tarvittaessa, että lapsiuhreja sekä heidän perheitään ja heidän puolestaan todistavia henkilöitä suojellaan uhkauksilta ja kostotoimenpiteiltä;

g) välttämällä tarpeetonta viivästystä tuomioiden antamisessa ja sellaisten määräysten tai päätösten täytäntöönpanossa, joilla myönnetään korvauksia lapsiuhreille.

2. Sopimusvaltiot varmistavat, että epävarmuus uhrin tosiasiallisesta iästä ei estä rikostutkinnan aloittamista, mukaan luettuna tutkinta uhrin iän selvittämiseksi.

3. Sopimusvaltiot varmistavat, että tässä pöytäkirjassa tarkoitettujen rikosten uhreiksi joutuneita lapsia kohdellaan rikosoikeusjärjestelmässä siten, että lapsen etu otetaan ensisijaisesti huomioon.

4. Sopimusvaltiot ryhtyvät toimenpiteisiin varmistaa asianmukaisen koulutuksen, erityisesti oikeudellisen ja psykologisen koulutuksen tässä pöytäkirjassa tarkoitettujen rikosten uhrien parissa työskenteleville henkilöille.

5. Sopimusvaltiot ryhtyvät tarvittaessa toimenpiteisiin suojellakseen niiden henkilöiden ja/ tai järjestöjen turvallisuutta ja koskemattomuutta, jotka työskentelevät kyseisten rikosten uhrien ehkäisemisen ja/ tai suojelun ja kuntouttamisen parissa.

6. Minkään tämän artiklan määräyksen ei katsota rajoittavan syytetyn oikeutta oikeudenmukaiseen ja puolueettomaan oikeudenkäyntiin tai olevan ristiriidassa sen kanssa.

9. artikla

1. Sopimusvaltiot hyväksyvät tai täydentävät ja panevat täytäntöön lakeja, hallinnollisia toimenpiteitä ja sosiaalipoliittisia toimintaperiaatteita ja ohjelmia sekä levittävät niistä tietoa ehkäistäkseen tässä pöytäkirjassa tarkoitettuja rikoksia. Erityistä huomiota kiinnitetään sellaisten lasten suojeluun, jotka ovat erityisen alttiita tällaiselle toiminnalle.

2. Sopimusvaltiot edistävät koko väestön, myös lasten, tietoisuutta tässä pöytäkirjassa tarkoitettuja rikoksia ehkäisevistä toimenpiteistä ja näiden rikosten haitallisista seurauksista tiedottamalla niistä asianmukaisin keinoin ja järjestämällä koulutusta. Täyttäessään tämän artiklan mukaisia velvoitteitaan sopimusvaltiot kannustavat yhteiskuntaa, erityisesti lapsia ja lapsiuhreja, osallistumaan tällaisiin tiedotus- ja koulutusohjelmiin, myös kansain-

välisellä tasolla.

3. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin varmistukseen kaiken asianmukaisen avun kyseisten rikosten uhreille, mukaan luettuna uhrien uudelleen sopeuttamien yhteiskuntaan sekä ruumiillinen ja henkinen kuntoutus.

4. Sopimusvaltiot varmistavat, että kaikilla tässä pöytäkirjassa tarkoitettujen rikosten lapsiuhreilla on mahdollisuus turvautua asianmukaiseen menettelyyn, jonka avulla he voivat ilman syrjintää hakea vahingonkorvausta rikoksista laillisesti vastuussa olevilta henkilöiltä.

5. Sopimusvaltiot ryhtyvät tarvittaviin toimenpiteisiin kieltääkseen tehokkaasti tässä pöytäkirjassa tarkoitettuihin rikoksiin kannustavan aineiston tuottamisen ja levittämisen.

10. artikla

1. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin vahvistaakseen kansainvälistä yhteistyötä sellaisten monenvälisten, alueellisten ja kahdenvälisten järjestelyjen avulla, joiden tarkoituksena on lasten myyntiin, lapsiprostituutioon, lapsipornografiaan ja lapsiin kohdistuvaan seksiturismiin liittyvistä teoista vastuussa olevien henkilöiden tekojen ehkäiseminen, paljastaminen ja tutkinta sekä näiden henkilöiden syyttäminen ja rankaiseminen. Sopimusvaltiot edistävät myös viranomaisensa, kansallisten ja kansainvälisten kansalaisjärjestöjen sekä kansainvälisten järjestöjen välistä kansainvälistä yhteistyötä ja toiminnan yhteensovittamista.

2. Sopimusvaltiot edistävät kansainvälistä yhteistyötä auttaakseen lapsiuhreja toipumaan ruumiillisesti ja henkisesti, sopeutumaan uudelleen yhteiskuntaan ja palaa-

maan kotimaahansa.

3. Sopimusvaltiot pyrkivät vahvistamaan kansainvälistä yhteistyötä puuttuakseen niihin perimmäisiin syihin, kuten köyhyyteen ja olojen kehittymättömyyteen, jotka osaltaan altistavat lapsia lasten myynnille, lapsiprostituutiolle, lapsipornografialle ja lapsiin kohdistuvalle seksiturismille.

4. Sopimusvaltiot, joilla on mahdollisuus siihen, antavat taloudellista, teknistä tai muuta apua olemassaolevien monenvälis-ten, alueellisten, kahdenvälisten tai muiden ohjelmien kautta.

11. artikla

Mikään tässä pöytäkirjassa ei vaikuta määräyksiin, jotka voivat paremmin edistää lapsen oikeuksien toteutumista, ja joita voi olla:

a) sopimusvaltion lainsäädännössä;

b) sopimusvaltiota sitovassa kansainvälisessä oikeudessa.

12. artikla

1. Kukin sopimusvaltio antaa kahden vuoden kuluessa siitä, kun tämä pöytäkirja on tullut sen osalta voimaan, lapsen oikeuksien komitealle raportin, johon sisältyy perusteelliset tiedot toimenpiteistä, joihin sopimusvaltio on ryhtynyt pöytäkirjan määräysten täytäntöönpanemiseksi.

2. Annettuaan perusteellisen raporttinsa sopimusvaltio sisällyttää mahdolliset pöytäkirjan täytäntöönpanoa koskevat lisätiedot niihin raportteihin, joita se antaa lapsen oikeuksien komitealle yleissopimuksen 44 artiklan mukaisesti. Muut pöytäkirjan sopimusvaltiot antavat raportin joka viides vuosi.

3. Lapsen oikeuksien komitea voi pyytää sopimusvaltioilta tämän pöytäkirjan täytän-

töönpanoon liittyviä lisätietoja.

13. artikla

1. Tämä pöytäkirja on avoinna allekirjoittamista varten kaikille valtioille, jotka ovat yleissopimuksen osapuolia tai ovat allekirjoittaneet sen.

2. Tämä pöytäkirja on ratifioitava, ja se on avoinna liittymistä varten kaikille valtioille, jotka ovat yleissopimuksen osapuolia tai ovat allekirjoittaneet sen. Ratifioimis- tai liittymiskirjat talletetaan Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin huostaan.

14. artikla

1. Tämä pöytäkirja tulee voimaan kolmen kuukauden kuluttua kymmenennen ratifioimis- tai liittymiskirjan tallettamisesta.

2. Kunkin sellaisen valtion osalta, joka ratifioi tämän pöytäkirjan tai liittyy siihen

sen voimaantumisen jälkeen, pöytäkirja tulee voimaan yhden kuukauden kuluttua siitä päivästä, jona kyseinen valtio on tallettanut ratifioimis- tai liittymiskirjansa.

15. artikla

1. Sopimusvaltio voi irtisanoa tämän pöytäkirjan milloin tahansa antamalla siitä kirjallisen ilmoituksen Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerille, joka sen jälkeen ilmoittaa irtisanomisesta muille yleissopimuksen sopimusvaltioille ja kaikille yleissopimuksen allekirjoittaneille valtioille. Irtisanominen tulee voimaan yhden vuoden kuluttua siitä päivästä, jona pääsihteeri on ottanut ilmoituksen vastaan.

2. Irtisanominen ei vapauta sopimusvaltiota sen tähän pöytäkirjaan perustuvista velvoitteista sellaisten rikosten osalta, jotka tehdään ennen irtisanomisen voimaantulopäivää. Irtisanominen ei myöskään millään

tavalla vaikuta sellaisen asian käsittelyyn jatkamiseen, joka on lapsen oikeuksien komitean käsiteltävänä jo ennen irtisanomisen voimaantulopäivää.

16. artikla

1. Sopimusvaltio voi ehdottaa pöytäkirjan muutosta ja tallettaa muutosehdotuksen Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin huostaan. Tämän jälkeen pääsihteerit toimittaa muutosehdotuksen sopimusvaltioille ja pyytää niitä ilmoittamaan, kannattavatko ne sopimusvaltioiden kokouksen koolle kutsumista muutosehdotuksen käsittelyä ja siitä äänestämistä varten. Mikäli neljän kuukauden kuluessa muutosehdotuksen toimittamisesta vähintään yksi kolmasosa sopimusvaltioista kannattaa kokouksen koolle kutsumista, pääsihteerit kutsuu kokouksen koolle Yhdistyneiden kansakuntien alaisuudessa. Kokouksessa läs-

näolevien ja äänestävien sopimusvaltioiden enemmistöllä hyväksytty muutos toimitetaan Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen hyväksyttäväksi.

2. Tämän artiklan 1 kohdan mukaisesti hyväksytty muutos tulee voimaan, kun yleiskokous on hyväksynyt sen ja kun sopimusvaltioiden kahden kolmasosan enemmistö on hyväksynyt sen.

3. Kun muutos tulee voimaan, se sitoo niitä sopimusvaltioita, jotka ovat hyväksyneet sen, ja muita sopimusvaltioita sitovat edelleen tämän pöytäkirjan määräykset ja näiden sopimusvaltioiden aiemmin hyväksymät muutokset.

17. artikla

1. Tämä pöytäkirja, jonka arabian-, englannin-, espanjan-, kiinan-, ranskan- ja venäjänkieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset, talletetaan Yhdistyneiden kansakun-

tien arkistoon.

2. Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteeri toimittaa tämän pöytäkirjan oikeaksi todistetut jäljennökset kaikille yleissopimuksen sopimusvaltioille ja kaikille yleissopimuksen allekirjoittaneille valtioille.

Lisäpöytä- kirja

Valitusmenettelystä

Tämän pöytäkirjan sopimusvaltiot, jotka

katsovat, että Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjassa julistettujen periaatteiden mukaan ihmiskunnan kaikkien jäsenten synnynnäisen arvon sekä yhtäläisten ja luovuttamattomien oikeuksien tunnustaminen muodostaa vapauden, oikeudenmukaisuuden ja rauhan perustan maailmassa,

panevat merkille, että lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen (jäljempänä “yleissopimus”) sopimusvaltiot tunnustavat yleissopimuksessa määrätyt oikeudet kaikille niiden lainkäyttövallan alaisille lapsille ilman minkäänlaista lapsen, hänen vanhempiansa tai muun laillisen huoltajansa rotuun, ihonväriin, sukupuoleen, kieleen, uskuntoon, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin, kansalliseen, etniseen tai sosiaaliseen alkuperään, varallisuuteen, vammaisuu-

teen, syntyperään tai muuhun seikkaan perustuvaa erottelua,

vahvistavat kaikkien ihmisoikeuksien ja perusvapauksien yleismaailmallisuuden, jakamattomuuden, keskinäisen riippuvuuden ja yhteenkuuluvuuden,

vahvistavat myös lapsen aseman oikeuskelpoisena sekä ihmisarvoltaan tunnustettuna ja kyvyiltään kehittyvänä ihmisenä,

tunnustavat, että lasten erityisestä ja riippuvaisesta asemasta saattaa aiheutua heille huomattavia vaikeuksia käyttää oikeussuojakeinoja oikeuksiensa loukkauksia vastaan,

katsovat, että tämä pöytäkirja vahvistaa ja täydentää niitä kansallisia ja alueellisia järjestelmiä, joita käyttäen lapset voivat tehdä oikeuksiensa loukkauksia koskevia valituksia,

tunnustavat, että käytettäessä oikeussuojakeinoja lapsen oikeuksien loukkauksia

vastaan olisi ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu, ja että näissä oikeussuojakeinoissa olisi kaikilla tasoilla noudatettava lapsimyönteisiä menettelyjä,

rohkaisevat sopimusvaltioita kehittämään asianmukaisia kansallisia järjestelmiä, jotta lapsi, jonka oikeuksia on loukattu, voi käyttää tehokkaita oikeussuojakeinoja kansallisella tasolla,

palauttavat mieliin sen tärkeän tehtävän, joka kansallisilla ihmisoikeusinstituutioilla ja muilla lapsen oikeuksia edistämään ja suojelemaan asetetuilla erityisinstituutioilla voi olla tässä yhteydessä,

katsovat, että näiden kansallisten järjestelmien vahvistamiseksi ja täydentämiseksi sekä yleissopimuksen ja tapauksen mukaan yleissopimukseen lasten myynnistä, lapsipornografiasta ja lapsipornografiasta ja lasten osallistumisesta aseellisiin selkkauksiin tehtyjen valinnaisten pöytäkirjojen täytän-

töön panemiseksi nykyistä tehokkaammin olisi lapsen oikeuksien komitealle (jäljempänä “komitea”) tehtävä mahdolliseksi suorittaa tässä pöytäkirjassa määrättyjä tehtäviä,

ovat sopineet seuraavasta:

I OSA

Yleiset määräykset

1. artikla

Lapsen oikeuksien komitean toimivalta

1. Tämän pöytäkirjan sopimusvaltio tunnustaa komitealle tässä pöytäkirjassa annetun toimivallan.

2. Komitea ei käytä tämän pöytäkirjan sopimusvaltioon kohdistuvaa toimivaltaansa asioissa, jotka koskevat sellaisessa asiakirjassa tunnustettujen oikeuksien loukkauksia, jonka osapuolena kyseinen valtio ei ole.

3. Komitea ei ota vastaan valitusta, joka koskee valtiota, joka ei ole tämän pöytäkirjan sopimusvaltio.

2. artikla

Komitean toimintaa ohjaavat yleiset periaatteet

Komitean suorittaessa tässä pöytäkirjassa sille annettuja tehtäviä sitä ohjaa lapsen edun periaate. Komitea ottaa huomioon myös lapsen oikeudet ja näkemykset ja antaa lapsen näkemyksille asianmukaisen painoarvon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti.

3. artikla

Työjärjestys

1. Komitea hyväksyy työjärjestyksen, jota se noudattaa suorittaessaan sille tässä pöytäkirjassa annettuja tehtäviä. Tällöin se ottaa huomioon erityisesti tämän pöytäkirjan 2 artiklan taatakseen lapsimyönteiset menettelyt.

2. Komitea sisällyttää työjärjestykseensä

takeet, joilla estetään lapsen puolesta toimivia ohjailemasta lasta, ja se voi kieltäytyä tutkimasta valitusta, jonka se ei katso olevan lapsen edun mukainen.

4. artikla

Suojelutoimenpiteet

1. Sopimusvaltio ryhtyy kaikkiin asianmukaisiin toimenpiteisiin varmistukseksi, ettei sen lainkäyttövaltaan kuuluvien yksityishenkilöiden ihmisoikeuksia loukata eikä heitä kohdella huonosti tai uhkailla sen johdosta, että he ovat tehneet komitealle valituksia tai toimivat yhteistyössä komitean kanssa tämän pöytäkirjan mukaisesti.

2. Kyseisten yksityishenkilöiden tai yksityishenkilöiden ryhmien henkilöllisyyttä ei paljasteta julkisesti ilman heidän nimenomaista suostumustaan.

II OSA

Valitusmenettely

5. artikla

Yksilövalitukset

1. Valituksia voivat tehdä sopimusvaltion lainkäyttövaltaan kuuluvat yksityishenkilöt tai yksityishenkilöiden ryhmät tai joku muu näiden puolesta, jotka väittävät kyseisen sopimusvaltion loukanneen heidän oikeuksiaan, jotka on tunnustettu jossakin seuraavista asiakirjoista, joiden sopimusvaltiona kyseinen valtio on:

- a) yleissopimus;
- b) lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja lasten myynnistä, lapsiprostituutiosta ja lapsipornografiasta;
- c) lapsen oikeuksien yleissopimuksen va-

linnainen pöytäkirja lasten osallistumisesta aseellisiin selkkauksiin.

2. Jos valitus tehdään yksityishenkilön tai yksityishenkilöiden ryhmän puolesta, tämän on tapahduttava heidän suostumuksellaan, jollei valittaja voi perustella toimintaansa heidän puolestaan ilman tällaista suostumusta.

6. artikla

Väliaikaiset toimenpiteet

1. Komitea voi milloin tahansa valituksen vastaanottamisen jälkeen ja ennen asiiasältöä koskevan ratkaisun tekemistä toimittaa asianosaisena olevalle sopimusvaltiolle sen kiireellisesti käsiteltäväksi pyynnön ryhtyä sellaisiin väliaikaisiin toimenpiteisiin, jotka voivat poikkeustapauksissa olla tarpeen, jotta vältettäisiin väitetyistä loukkauksista uhrille tai uhreille mahdollisesti aiheutuva peruuttamaton vahinko.

2. Se, että komitea käyttää 1 kohdan mukaista harkintavaltaansa, ei tarkoita, että se olisi päättänyt ottaa valituksen tutkittavaksi tai ratkaissut sen asiasisällön.

7. artikla

Tutkittavaksi ottaminen

1. Komitea ei ota valitusta tutkittavaksi, jos:

- a) valitus on tehty nimettömänä;
- b) valitusta ei ole tehty kirjallisesti;
- c) valituksessa on käytetty väärin valitusoikeutta tai yleissopimuksen ja/tai sen valinnaisten pöytäkirjojen määräykset eivät sovellu valitukseen;
- d) komitea on jo tutkinut saman asian tai sitä on tutkittu tai tutkitaan muussa kansainvälisessä tutkinta- tai ratkaisumenetelyssä;
- e) kaikkia käytettävissä olevia kansallisia oikeussuojakeinoja ei ole käytetty. Tätä

määräystä ei sovelleta, jos oikeussuojakeinojen käyttäminen on kohtuuttomasti pitkittynyt tai todennäköisesti ei anna tehokasta oikeussuojaa;

f) valitus on ilmeisen perusteeton tai sitä ei ole perusteltu riittävästi;

g) valituksen kohteena olevat seikat ovat tapahtuneet ennen tämän pöytäkirjan voimaantuloa kyseisen sopimusvaltion osalta, elleivät nämä seikat ole jatkuneet kyseisen ajankohdan jälkeen;

h) valitusta ei ole tehty vuoden kuluessa siitä, kun kaikki kansalliset oikeussuojakeinot on käytetty, jollei valittaja pysty osoittamaan, ettei valitusta voitu tehdä kyseisen määräajan puitteissa.

8. artikla

Valituksen toimittaminen

1. Komitea antaa sille tämän pöytäkirjan

mukaisesti tehdyn valituksen luottamuksellisesti tiedoksi asianosaisena olevalle sopimusvaltiolle mahdollisimman pian, jolle se valitusta tälle sopimusvaltiolle tiedoksi-antamatta katso, ettei valitusta voida ottaa tutkittavaksi.

2. Asianosaisena oleva sopimusvaltio toimittaa komitealle kirjalliset selvityksensä tai lausuntonsa asiasta sekä mahdollisesti käytettävissä olevasta oikeussuojakeinosta. Sopimusvaltio antaa vastauksensa mahdollisimman pian kuuden kuukauden kuluessa.

9. artikla

Sovintoratkaisu

1. Komitea saattaa hyvät palveluksensa asian osapuolten käytettäväksi, jotta asiassa saavutettaisiin sovintoratkaisu yleissopimuksessa ja/tai sen valinnaisissa pöytäkirjoissa määrättyjä velvoitteita kunnioittaen.

2. Komitean välityksellä saavutetun sovintoratkaisun hyväksyminen päättää tämän pöytäkirjan nojalla tehdyn valituksen käsittelyn.

10. artikla

Valitusten käsittely

1. Komitea käsittelee tämän pöytäkirjan mukaisesti vastaanottamansa valitukset mahdollisimman pian kaiken sille toimitetun aineiston perusteella edellyttäen, että nämä aineistot toimitetaan asian osapuolille.

2. Komitea tutkii tämän pöytäkirjan mukaisesti sille tehtyt valitukset suljetuissa istunnoissa.

3. Tapauksessa, jossa komitea on pyytänyt väliaikaisia toimenpiteitä, se jouduttaa valituksen käsittelyä.

4. Tutkiessaan väitettyjä taloudellisten, so-

siaalisten tai sivistyksellisten oikeuksien loukkauksia koskevia valituksia komitea arvioi niiden toimenpiteiden asianmukaisuutta, joihin sopimusvaltio on ryhtynyt yleissopimuksen 4 artiklan mukaisesti. Tällöin komitea ottaa huomioon, että sopimusvaltio voi toteuttaa useita mahdollisia toimenpiteitä yleissopimuksessa määrättyjen taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien täytäntöön panemiseksi.

5. Tutkittuaan valituksen komitea toimittaa viipymättä valitusta koskevat kannanotonsa sekä mahdolliset suosituksensa asian osapuolille.

11. artikla

Jatkotoimet

1. Sopimusvaltio ottaa asianmukaisesti huomioon komitean kannanotot ja mahdolliset suositukset sekä toimittaa komitealle kirjallisen vastauksen, johon sisältyvät tie-

dot toimenpiteistä, joihin on ryhdytty tai aiotaan ryhtyä komitean kannanottojen ja suositusten johdosta. Sopimusvaltio toimittaa vastauksensa mahdollisimman pian kuuden kuukauden kuluessa.

2. Komitea voi pyytää sopimusvaltiota antamaan lisätietoja toimenpiteistä, joihin sopimusvaltio on mahdollisesti ryhtynyt komitean kannanottojen tai suositusten tai sovintoratkaisun täytäntöönpanon johdosta; jos komitea katsoo asianmukaiseksi, se voi pyytää sopimusvaltiota toimittamaan lisätietoja raporteissa, jotka sopimusvaltio antaa myöhemmin tapauksen mukaan yleis-sopimuksen 44 artiklan, lasten myynnistä, lapsiprostituutiosta ja lapsipornografiasta tehdyn valinnaisen pöytäkirjan 12 artiklan tai lasten osallistumisesta aseellisiin selkokuksiin tehdyn valinnaisen pöytäkirjan 8 artiklan mukaisesti.

12. artikla

Valtiovalitukset

1. Tämän pöytäkirjan sopimusvaltio voi milloin tahansa antaa selityksen, jonka mukaan se tunnustaa komitean toimivallan ottaa vastaan ja käsitellä valituksia, joissa sopimusvaltio väittää, ettei toinen sopimusvaltio täytä velvoitteitaan, joista on määrätty jossakin seuraavista asiakirjoista, joiden sopimusvaltiona kyseinen valtio on:

a) yleissopimus;

b) lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja lasten myynnistä, lapsiprostituutiosta ja lapsipornografiasista;

c) lapsen oikeuksien yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja lasten osallistumisesta aseellisiin selkkauksiin.

2. Komitea ei ota vastaan valitusta, jos se koskee sopimusvaltiota, joka ei ole antanut

tällaista selitystä, eikä valitusta sopimusvaltiolta, joka ei ole antanut tällaista selitystä.

3. Komitea saattaa hyvät palveluksensa asianosaisena olevien sopimusvaltioiden käytettäväksi, jotta asiassa saataisiin aikaan sovintoratkaisu yleissopimuksessa ja sen valinnaisissa pöytäkirjoissa määrättyjä velvoitteita kunnioittaen.

4. Sopimusvaltiot tallettavat tämän artiklan 1 kohdan mukaisen selityksen Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin huostaan, ja pääsihteeri toimittaa jäljennökset selityksestä muille sopimusvaltioille. Selitys voidaan peruuttaa milloin tahansa ilmoittamalla asiasta pääsihteerille. Peruuttaminen ei vaikuta sellaisen asian käsittelyyn, josta on jo tehty valitus tämän artiklan mukaisesti; sopimusvaltiolta ei oteta vastaan uutta tämän artiklan mukaista valitusta sen jälkeen, kun pääsihteeri on ottanut vastaan selityksen peruuttamista koskevan ilmoi-

tuksen, ellei kyseinen sopimusvaltio ole antanut uutta selitystä.

III OSA

Tutkintamenettely

13. artikla

Vakavien tai järjestelmällisten loukkausten tutkintamenettely

1. Jos komitean saaman luotettavan tiedon mukaan sopimusvaltio on vakavasti tai järjestelmällisesti loukannut oikeuksia, joista määrätään yleissopimuksessa tai sen lasten myynnistä, lapsiprostituutiosta ja lapsipornografiasta tehdyssä valinnaisessa pöytäkirjassa tai lasten osallistumisesta aseellisiin selkkauksiin tehdyssä valinnaisessa pöytäkirjassa, komitea pyytää tätä sopimusvaltiota tekemään yhteistyötä tietojen tutkimiseksi ja tätä varten toimittamaan viipymättä kyseisiä tietoja koskevan vastineen.

2. Ottaen huomioon asianosaisena olevan sopimusvaltion mahdollisesti toimittaman

vastineen sekä muut käytettävissään olevat luotettavat tiedot komitea voi nimetä yhden tai useamman jäsenensä suorittamaan tutkinnan ja antamaan siitä kiireellisesti kertomuksen komitealle. Tutkintaan voi sisältyä käynti sopimusvaltion alueella, mikäli käynti on perusteltavissa ja sopimusvaltio suostuu siihen.

3. Tutkinta suoritetaan luottamuksellisesti, ja sopimusvaltion kanssa pyritään yhteistyöhön kaikissa menettelyn vaiheissa.

4. Käsiteltyään tutkinnan tulokset komitea toimittaa ne viipymättä asianosaisena olevalle sopimusvaltiolle yhdessä mahdollisten kommenttien ja suositusten kanssa.

5. Asianosaisena oleva sopimusvaltio toimittaa vastineensa komitealle mahdollisimman pian kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun se on ottanut vastaan komitean toimittamat tulokset, kommentit ja suositukset.

6. Kun tällainen menettely on suoritettu

tämän artiklan 2 kohdan mukaisen tutkimuksen osalta, komitea voi asianosaisena olevan sopimusvaltion kanssa neuvoteltuaan päättää sisällyttää tiivistelmän menettelyn tuloksista tämän pöytäkirjan 16 artiklassa tarkoitettuun raporttiin.

7. Kukin sopimusvaltio voi tämän pöytäkirjan allekirjoittaessaan tai ratifioidessaan tai siihen liittyessään antaa selityksen, jonka mukaan se ei tunnusta tämän artiklan mukaista komitean toimivaltaa sellaisten oikeuksien osalta, jotka tunnustetaan josakin 1 kohdassa luetellussa asiakirjassa tai kaikissa niistä.

8. Sopimusvaltio, joka on antanut tämän artiklan 7 kohdan mukaisen selityksen, voi milloin tahansa peruuttaa tämän selityksen ilmoittamalla asiasta Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerille.

14. artikla

Tutkintamenettelyn jatkotoimet

1. Komitea voi tarvittaessa 13 artiklan 5 kohdassa tarkoitetun kuuden kuukauden määräajan päätyttyä pyytää asianosaisena olevaa sopimusvaltiota ilmoittamaan sille toimenpiteistä, joihin on ryhdytty tai aiotaan ryhtyä tämän pöytäkirjan 13 artiklan mukaisesti suoritettun tutkinnan johdosta.

2. Komitea voi pyytää asianosaisena olevaa sopimusvaltiota antamaan lisätietoja toimenpiteistä, joihin sopimusvaltio on ryhtynyt 13 artiklan mukaisesti suoritettun tutkinnan johdosta; jos komitea katsoo asianmukaiseksi, se voi pyytää sopimusvaltiota antamaan lisätietoja raporteissa, jotka sopimusvaltio antaa myöhemmin tapauksen mukaan yleissopimuksen 44 artiklan, lasten myynnistä, lapsiprostituutiosta ja lapsipornografiasta tehdyn valinnaisen pöytäkirjan 12 artiklan tai lasten osallistumisesta aseel-

lisiin selkkauksiin tehdyn valinnaisen pöytäkirjan 8 artiklan mukaisesti.

IV OSA

Loppumääräykset

15. artikla

Kansainvälinen apu ja yhteistyö

1. Komitea voi asianosaisena olevan sopimusvaltion suostumuksella toimittaa Yhdistyneiden kansakuntien erityisjärjestöille, rahastoille ja ohjelmille sekä muille toimivaltaisille elimille kannanottonsa tai suosituksensa teknisen neuvonnan tai avun tarvetta ilmaisevien valitusten ja kyselyjen johdosta sekä liittää mukaan sopimusvaltion mahdolliset vastineet ja ehdotukset, jotka koskevat näitä kannanottoja tai suosituksia.

2. Komitea voi asianosaisena olevan sopimusvaltion suostumuksella myös saattaa näiden elinten tietoon tämän pöytäkirjan mukaisesti käsiteltävistä valituksista johtuvan asian, joka saattaa edistää näiden elin-

ten toimivaltansa puitteissa tekemää päätöstä siitä, onko aiheellista ryhtyä kansainvälisiin toimenpiteisiin, joilla voidaan osaltaan auttaa sopimusvaltioita edistymään yleissopimuksessa ja/tai sen valinnaisissa pöytäkirjoissa tunnustettujen oikeuksien täytäntöönpanossa.

16. artikla

Yleiskokoukselle annettava raportti Komitea sisällyttää yhteenvedon tämän pöytäkirjan mukaisesta toiminnastaan raporttiinsa, jonka se antaa joka toinen vuosi yleiskokoukselle yleissopimuksen 44 artiklan 5 kappaleen mukaisesti.

17. artikla

Valinnaisen pöytäkirjan jakelu ja pöytäkirjasta tiedottaminen

Kukin sopimusvaltio sitoutuu tekemään

tämän pöytäkirjan laajalti tunnetuksi ja jakamaan sitä sekä helpottamaan aikuisten ja lasten, vammaiset henkilöt mukaan lukien, tiedonsaantia komitean kannanotoista ja suosituksista, erityisesti asianosaisena olevaa sopimusvaltiota koskevien asioiden osalta, asianmukaisin ja aktiivisin keinoin sekä saavutettavalla tavalla.

18. artikla

Allekirjoittaminen, ratifiointi ja liittyminen

1. Tämä pöytäkirja on avoinna allekirjoittamista varten valtiolle, joka on allekirjoittanut tai ratifioinut yleissopimuksen tai jommankumman sen kahdesta ensimmäisestä valinnaisesta pöytäkirjasta tai liittynyt johonkin niistä.

2. Valtio, joka on ratifioinut yleissopimuksen tai jommankumman sen kahdesta ensimmäisestä valinnaisesta pöytäkirjasta tai liittynyt johonkin niistä, voi ratifioida tämän

pöytäkirjan. Ratifioimiskirjat talletetaan Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin huostaan.

3. Tämä pöytäkirja on avoinna liittymistä varten valtiolle, joka on ratifoinut yleissopimuksen tai jommankumman sen kahdesta ensimmäisestä valinnaisesta pöytäkirjasta tai liittynyt johonkin niistä.

4. Liittyminen tapahtuu tallettamalla liittymiskirja pääsihteerin huostaan.

19. artikla

Voimaantulo

1. Tämä pöytäkirja tulee voimaan kolmen kuukauden kuluttua päivästä, jona kymmenes ratifioimis- tai liittymiskirja on talletettu.

2. Kunkin sellaisen valtion osalta, joka ratifioi tämän pöytäkirjan tai liittyy siihen jälkeen, kun kymmenes ratifioimis- tai liittymiskirja on talletettu, pöytäkirja tulee

voimaan kolmen kuukauden kuluttua päivästä, jona tämä valtio on tallettanut ratifiomis- tai liittymiskirjansa.

20. artikla

Pöytäkirjan voimaantulon jälkeiset loukkaukset

1. Komitealla on toimivalta käsitellä ainoastaan sellaisia yleissopimuksessa ja/tai sen kahdessa ensimmäisessä valinnaisessa pöytäkirjassa tunnustettujen oikeuksien loukkauksia, jotka ovat tapahtuneet tämän pöytäkirjan voimaantulon jälkeen.

2. Jos valtiosta tulee tämän pöytäkirjan sopimusvaltio sen voimaantulon jälkeen, tämän valtion velvoitteet komiteaa kohtaan liittyvät yksinomaan sellaisiin yleissopimuksessa ja/tai sen kahdessa ensimmäisessä valinnaisessa pöytäkirjassa määrättyjen oikeuksien loukkauksiin, jotka ovat tapahtuneet sen jälkeen, kun tämä pöytäkirja

on tullut voimaan kyseisen valtion osalta.

21. artikla

Pöytäkirjan muuttaminen

1. Sopimusvaltiot voivat ehdottaa muutoksia tähän pöytäkirjaan ja toimittaa muutosehdotuksensa Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerille. Pääsihteeri antaa muutosehdotukset tiedoksi sopimusvaltioille ja pyytää niitä ilmoittamaan pääsihteerille, kannattavatko ne sopimusvaltioiden kokouksen koolle kutsumista ehdotusten käsittelyä ja niistä päättämistä varten. Jos neljän kuukauden kuluessa tiedoksianto-päivästä vähintään kolmasosa sopimusvaltioista kannattaa kokouksen koolle kutsumista, pääsihteeri kutsuu kokouksen koolle Yhdistyneiden kansakuntien alaisuudessa. Pääsihteeri toimittaa kokouksessa läsnä olevien ja äänestävien sopimusvaltioiden kahden kolmasosan enemmistöllä hyväk-

symän muutoksen Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen hyväksyttäväksi ja sen jälkeen kaikkien sopimusvaltioiden hyväksyttäväksi.

2. Tämän artiklan 1 kohdan mukaisesti hyväksytty muutos tulee voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun talletettujen hyväksymiskirjojen määrä on noussut kahteen kolmasosaan sopimusvaltioiden määrästä muutoksen hyväksymisen ajankohtana. Sen jälkeen muutos tulee voimaan sopimusvaltion osalta kolmantenakymmenentenä päivänä sen hyväksymiskirjan tallettamisen jälkeen. Muutos sitoo ainoastaan niitä sopimusvaltioita, jotka ovat hyväksyneet sen.

22. artikla

Irtisanominen

1. Sopimusvaltio voi irtisanoa tämän pöytäkirjan milloin tahansa ilmoittamalla asias-

ta kirjallisesti Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerille. Irtisanominen tulee voimaan vuoden kuluttua päivästä, jona pääsihteeri on ottanut ilmoituksen vastaan.

2. Irtisanominen ei rajoita tämän pöytäkirjan määräysten soveltamista edelleen ennen irtisanomisen voimaantulopäivää 5 ja 12 artiklan mukaisesti tehtyihin valituksiin tai 13 artiklan mukaisesti käynnistettyyn tutkintaan.

23. artikla

Tallettaja ja pääsihteerin ilmoitukset

1. Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteeri toimii tämän pöytäkirjan tallettajana.

2. Pääsihteeri ilmoittaa kaikille valtioille seuraavat tiedot:

a) tämän pöytäkirjan mukaiset allekirjoittamiset, ratifioinnit ja liittymiset;

b) tämän pöytäkirjan voimaantulopäivä ja 21 artiklan mukaisten muutosten voimaan-

tulopäivät;

c) 22 artiklan mukaiset irtisanomiset.

24. artikla

Kielet

1. Tämä pöytäkirja, jonka arabian-, englantin-, espanjan-, kiinan-, ranskan- ja venäjänkieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset, talletetaan Yhdistyneiden kansakuntien arkistoon.

2. Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteeri toimittaa tämän pöytäkirjan oikeaksi todistetut jäljennökset kaikille valtioille.

Suomen YK-liitto
puh. +358 (0)44 781 0300
ykliitto.fi
toimisto@ykliitto.fi

SEURAA MEITÄ

SUOMEN
YK-LIIITTO

FINLANDS FN-FÖRBUND • UNA FINLAND